

TÜRK LOBİCİLİĞİ
ve
SÖZDE ERMENİ SOYKIRIMI ÜZERİNE

TÜRKİYE'DE YAPILAN
İLK ANKET

**Türkiye'nin Lobicilik Problemleri ve
Ermeni Sorunu Konularında**

- * NE KADAR İLGİLİYİZ?**
- * NE KADAR BİLGİLİYİZ?**

TÜRKİYE LOBİCİLİK BİLİNÇLENDİRME ÇALIŞMALARI (II)

İÇİNDEKİLER

Önsöz

Anket soruları

Şekiller:

- Şekil 1: Yaş gruplarının dağılımı
- Şekil 2: Katılımcıların eğitim durumuna göre dağılımı
- Şekil 3: Katılımcıların gelir durumuna göre dağılımı
- Şekil 4: Katılımcıların cinsiyetlere göre dağılımı

AŞAĞIDAKİ ANKET SORULARINA CEVAPLAR:

- Şekil 5: Lobiciliğin ne olduğu hakkında bilgi sahipliği
- Şekil 6: Lobicilik hakkında bilgi sahipliğinin yaşlara göre dağılımı
- Şekil 7: Lobicilikte başarı düzeyimizi nasıl görüyorsunuz?
- Şekil 8: Lobiciliğin Türkiye'nin aş-ış problemi ile ilgisi var mı?
- Şekil 9: Lobiciliğimizden sorumluların sorumluluk sırası
- Şekil 10: Yurt dışındaki yaşayan Türklerin lobicilikteki başarılarına verilen puanların dağılımı
- Şekil 11: Dış politikanın önemli konuları okullarda öğretilmeli midir?
- Şekil 12: Sizce Türkler "Ermeni soykırımı" yapmış mıdır?
- Şekil 13: "Ermeni soykırımı" hakkında bilgi seviyesi ve kullanılan kaynaklar
- Şekil 14: "Ermeni soykırımı" hakkında bilgi sahibi değilseniz, neden?
- Şekil 15: "Ermeni soykırımı" hakkında bilgi sahibi değilseniz, neden? (10.soru ile ilintili şekil)
- Şekil 16: Ermenilere göre "Ermeni soykırımının" 100 yıldönümü ne zamandır?
- Şekil 17: Ermenilere göre Türkler "Ermeni soykırımında" kaç Ermeni öldürmüştür?
- Şekil 18: Türkler "Ermeni soykırımına" atfedilen yıllarda Türk/ Müslüman kayıp sayısını biliyorlar mı?
- Şekil 19: Kaç ülke "Ermeni soykırımını" kanunlaştırmıştır?
- Şekil 20: Kaç ülke "Ermeni soykırımı" anıtları dikmiştir?
- Şekil 21: Başka ülkelerdeki "Ermeni soykırımı" anıtları sizi kızdırıyor mu?
- Şekil 22: Türkiye Ermenilere geçmişte tazminat ödemiş midir?
- Şekil 23: Türkiye gelecekte Ermenilere "soykırımı" tazminatı ödemeli midir?
- Şekil 24: "Ermenilerin Türk soykırımı yaptığını anlatan Türkiye'deki soykırımı anıtı nerededir?"
- Şekil 25: Türkiye'de bir lobicilik bakanlığı kurulmalı mıdır?

Tablolar:

Tablo 1: Demografik Özelliklerin Dağılımı

AŞAĞIDAKİ ANKET SORULARINA CEVAPLAR:

Tablo 2: Lobciliğin ne olduğunu biliyor musunuz?

Tablo 3: “Lobiciliğin ne olduğunu biliyor musunuz” sorusunun yaşa göre değerlendirmesi

Tablo 4: “Lobiciliğin ne olduğunu biliyor musunuz?” sorusunun eğitime göre değerlendirilmesi

Tablo 5: “Lobiciliğin ne olduğunu biliyor musunuz” sorusu cevaplarının gelire göre değerlendirmesi

Tablo 6: “Lobiciliğin ne olduğunu biliyor musunuz?” sorusunun cinsiyetlere göre değerlendirmesi

Tablo 7: Millet olarak lobicilikteki başarı düzeyimiz nedir?

Tablo 8: Lobciliğin Türkiye'nin aş-ış ve ekonomi ile ilgisi var mıdır?

Tablo 9: Türkiye lobiciliğinden sorumluluk sırası nedir?

Tablo 10: Yurt dışındaki Türklerin lobicilikteki başarılarını nasıl değerlendirirsiniz?

Tablo 11: Türk dış politikasının problemlili konuları (tarihi ve güncel) okullarda öğretilmeli midir?

Tablo 12: Sizce Türkler “Ermeni soykırımı” yapmış mıdır?

Tablo 13: “Sizce Türkler ‘Ermeni soykırımı’ yapmış mıdır?” sorusunun yaşa göre değerlendirmesi

Tablo 14 “Türkler ‘Ermeni soykırımı’ yapmış mıdır?” sorusunun eğitim seviyesine göre değerlendirilmesi

Tablo 15: Gelire göre “sizce Türkler Ermeni soykırımı yapmış mıdır” cevaplarının değerlendirmesi

Tablo 16: “Sizce Türkler ‘Ermeni Soykırımı’ yapmış mıdır?” sorusunun cinsiyetlere göre değerlendirmesi

Tablo 17: “Ermeni soykırımı” ile ilgili bilgi edinmek adına hangi tür kaynaklar kullandınız?

Tablo 18: “Ermeni soykırımı” ile ilgili bilgi edinmek adına.. sorusunun yaşa göre değerlendirmesi

Tablo 19: “Ermeni soykırımı” ile ilgili bilgi edinmek adına.. sorusunun eğitime göre değerlendirilmesi

Tablo 20 : “Ermeni soykırımı” ile ilgili bilgi edinmek için yapılanların gelire göre değerlendirmesi

Tablo 21: “Ermeni Soykırımı” ile ilgili bilgi kaynaklarının cinsiyete göre değerlendirmesi

Tablo 22: Ermeni soykırımı” hakkında bilgi sahibi değilseniz, sizce sebep nedir?

Tablo 23: Ermenilere göre “Ermeni soykırımının” 100. yıldönümü hangi yıldır?

Tablo 24: Ermenilere göre “Ermeni soykırımı” 100. yıldönümü hangi yıldır / yaşa göre değerlendirmesi

Tablo 25: Ermenilere göre “Ermeni soykırımı” 100. yıldönümü hangi yıldır /eğitime göre değerlendirmesi

Tablo 26: Ermenilere göre “Ermeni soykırımı” 100.yıldönümü hangi yıldır / gelire göre değerlendirmesi

Tablo 27: Ermenilere Göre “Ermeni Soykırımı” 100.yıldönümü hangi yıldır/cinsiyetlere göre değerlendir..

Tablo 28: Ermenilere göre, Türkler, “Ermeni soykırımında” kaç Ermeni öldürmüştür?

Tablo 29: Türklerce “Ermeni soykırımına” atfedilen yıllarda Türk/Müslüman nüfus kaybı ne kadardır?

Tablo 30: Ermeni soykırımı kaç ülke parlamentosu tarafından kanunlaştırılarak kabul edilmiştir?

Tablo 31: “Ermeni soykırımı” kaç ülke parlamentosunca kanunlaştırılmıştır?/yaşa göre değerlendirmesi

Tablo 32: “Ermeni soykırımı” kaç ülke parlamentosu tarafından kanunlaştırılarak kabul edilmiştir?/eğitim

Tablo 33: “Ermeni soykırımı” kaç ülke parlamentosu tarafından kanunlaştırılarak kabul edilmiştir?/gelir

Tablo 34: “Ermeni Soykırımı” kaç parlamento tarafından kanunlaştırılmıştır/cinsiyetlere göre.

Tablo 35: Kaç ülke “Ermeni soykırımı” anıtları dikmiştir?

Tablo 36: Başka ülkelerde “Ermeni soykırımı” anıtlarının olması sizi kızdırıyor mu?

Tablo 37: Türkiye Ermenilere geçmişte tazminat ödemiş midir?

- Tablo 38: Türkiye Ermenilere geçmişte tazminat ödemiş midir? sorusunun yaşa göre değerlendirmesi
- Tablo 39: Türkiye Ermenilere geçmişte tazminat ödemiş midir sorusu / eğitim gruplarınca cevap
- Tablo 40: Türkiye Ermenilere geçmişte tazminat ödemiş midir sorusu / değişik gelir gruplarınca cevap
- Tablo 41: Türkiye Ermenilere gelecekte tazminat ödemeli midir?
- Tablo 42: Ermenilerin Türk soykırımı yaptığını anlatan Türkiye’de dikilen Soykırımı Anıtı nerededir?
- Tablo 43: Sizce Türkiye bir lobcilik bakanlığı kurmalı mıdır?
- Tablo 44: “Bir Lobcilik Bakanlığı kurmalı mıdır?” sorusunun yaşa göre değerlendirmesi
- Tablo 45: “Sizce Türkiye bir lobcilik bakanlığı kurmalı mıdır?” sorusunun eğitime göre değerlendirmesi
- Tablo 46: “Sizce bir lobcilik bakanlığı kurmalı mıdır?” sorusunun cinsiyetlere göre değerlendirmesi

ARAŞTIRMA SORULARININ CEVAPLARI HAKKINDA GÖZLEMLER VE SONUÇLAR:

ÖNSÖZ:

Özellikle ABD ve ayrıca birçok Avrupa ve Uzak Doğu ülkesini kapsayan, yaklaşık 30 yıl boyunca Türkiye adına tarafımdan yapılmış gönüllü tanıtım ve lobcilik çalışmaları ardından 2006'da Türkiye'ye döndüm.

Aradan geçen süre zarfında, Türkiye'de gündeme gelen dış politikaya yönelik gelişmeleri, ister istemez –ki alışkanlık haline geldi- özellikle Washington'da ATAA (Türk Dernekleri Asamblesi) başkanlığım döneminde elde ettiğim deneyimlerin gözlüğü ile izledim.

Bahsini ettiğim ilgi alanım içinde olan dış politika gelişmeleri daha çok lobcilik ve Türkiye'nin Ermeni meselesi ve onun ögesi olan Ermeni diasporası ile ilgili oldu.

Örnekler vermek gerekirse:

- OYAK'ın ortağı olan Fransız AXA'nın 2007'de Ermenilere, “soykırımı” adına ödediği 14 milyon Frank.

Adı geçen paranın bir bölümünün OYAK'ın cebinden çıkması –ki, günümüze dek OYAK bu konudaki söylemlerin aksini dile getirmemiştir- Türkiye tarafından ödenmiş manasına gelmiş ve Türkiye milli servetinden, “katiyen yapmam” demesine rağmen, dolaylı olarak Ermenilere “soykırım” tazminatı ödemiş hale gelmiştir.

- 2006'dan bu yana:
  - Sözde Ermeni soykırımı, bir kanun tasarısı olarak ya ABD Temsilciler Meclisi'nin alt komitesine gelmiş, sıkıntılı günler yaşanmış, ya da tehdidi başımızı ağrıtmış,
  - Türkiye yine –maalesef sadece bu sıralarda gündemine getirip hemen arkasından unutarak- her seferinde hop oturup hop kalkmış,
  - Cumhurbaşkanımız ve başbakanımız onlarca yıllık geleneği bozmayarak yine telefonlara sarılmış ve ABD Başkanı'ni aramış,
  - TBMM komisyonları Amerika'ya alelacele yola koyulmuş (ziyaretleri başarısızlıkla sonuçlanmış ve bırakın kendisi ile görüşmeyi, Türkiye'nin milyonlar ödediği Amerikalı lobi şirketleri ve TC Washington büyükelçisinin ısrarla kapısını çalmasına rağmen) Temsilciler Meclisi Başkanı'ndan randevu bile alamadan geri dönmüş,
  - TC eski Washington büyükelçisi Şükrü Elekdag “vay! eski mevzileri meğer kaybetmişiz” demiş,
  - Dünyadaki 150'ye yakın sözde Ermeni soykırımı anıtına daha evvel kılını kıpırdatmamış, o ülkelerin devlet büyükleri Türkiye'ye geldiğinde “Kardeşim, bu ne iştir?” demeyen Türkiye be onun liderleri, geçenlerde İsviçre'de ve İran'da yeni Ermeni soykırımı anıtı açılacak diye ah vah etmiş, (ki İran'da zaten halen 4 tane vardır !)
- Yine, benim Türkiye'ye döndüğüm 2006'dan bu yana, geçmiş yıllarda da olduğu gibi, Ermenilerin sözde soykırımına atfettikleri her 24 Nisan'ın hemen arifesinde:
  - Yine devlet büyüklerimiz kağıda kaleme sarılmış, ABD Başkanı'na mektup yazarak, Ermenilere yönelik geleneksel yıllık 24 Nisan bildirisinde “soykırımı” sözünü kullanmamasını yana yakıla rica etmiş,
  - ABD Başkanı, 24 Nisan bildirisinde Türkiye'yi yerin dibinde sokup çıkarmasına rağmen “soykırımı” sözünü kullanmadığı için geçmiş on yıllarca olduğu gibi, kendisine bir de teşekkür edilmiş, Türklere karşı bu denli antipati taşıyan Obama, yine “adamım!” statüsünü Türkler içinde devam ettirmiş,
  - Allah'ın bence bu konuda Türkiye'ye bir lütfü olan Türk basını bu Ermeni problemi işini sıkça gündeme getirmiş (ki Türk basını olmasaydı ve açığa çıkarmasa idi, iki yıl evvel Pektim neredeyse kazara Ermenilere satılacaktı),
  - 24 Nisanlar sırasında Türkiye yine hop oturmuş, hop kalkmış
  - 25 Nisan'da konu yine kışlıklar gibi rafa kaldırılmış,
- Türkiye'de bir grup insan “acınızı paylaşıyoruz” diyerek Ermeni soykırımını kabul etmiş ve 10 binlere ulaşan imza kampanyaları başlatmış

- 2009'un Eylül ayında 10 bin Ermeni toplu olarak, bu kez de, Osmanlı döneminde Türkiye'de Ermenilere hayat ve mal sigortası poliçeleri satmış İngiliz AVIVA şirketini mahkemeye vermiş, (Sabancı AVIVA-Sa AVIVA'nın ortağıdır), bu dava sonuçlandığında Ermenilere yaklaşık 30 milyon dolar tazminat verileceği öngörülmüş,

(Bilmeyenler için özetleyelim, tazminat davaları 2003'te ABD'de başladı ve Ermenilere ilk ödemeyi yapan, bir Amerikan şirketi New York Life sigorta şirketi oldu. Bunun gerçekleşebilmesi için de, Ermeni lobisini baskısı ile Kaliforniya eyaletinde aşımının kaldıran bir kanun çıkarıldı)

- 2010'da, felaket tsunamisinin ucu ve en büyüğü ufukta görünmüş, bu kez Ermeniler ABD'de Ziraat Bankası ve İş Bankası aleyhine bir dava açmış, (Türkiye'nin bu konuda bir A, B, C planının olup olmadığı belirsizdir ve herhalde yoktur.)
- 1915'ten bu yana süre gelen, dünya parlamentolarında "Ermeni Soykırımı"na yönelik deklarasyon, bildiri, kanun çıkarma süreci, Ermenilerin sözde soykırımının 100. yıldönümü olan 2015'a yaklaşırken birden bir hızlanmış ve 1915'ten 200 yılına kadar kanun çıkaran ülkelerin sayısı 5 iken, 2000 yılından itibaren bu listeye 17 ülke daha eklenmiş ve toplam sayı 22 olmuş.
- Yoğun ve sürekli değişen Türkiye gündeminde bu büyük sorun sürekli olarak, ya hasıraltı edilmiş, ya da onunla uğraşılacak zaman bulunamamış,
- Washington'da kurulacak olan (ve bittiği zaman Türkiye'nin en acı hezimetlerinden birin yaşayacağı) Ermeni Soykırımı Müzesi çalışmaları hızlanmış,
- Amerika'da bu konuda karara tasarısı, tanıma ve deklarasyon gibi girişimlerde bulunan eyalet sayıları 50 eyalet içinde 43'ü bulmuş
- Ve son olarak da, dünya çapında dikilen Ermeni Soykırımı Anıtı sayısı, 30 ülkede 150'yi bulmuştur (sayabildiklerimiz).

Aşağıdaki düşünceleri göz önüne getirecek olursak:

- AB, Türkiye ile olan gelecek vaatleri konusuna Ermeni konusunu her daim sıcak tutmakta,
- Kale alsak da almasak da, Ermeni konusu ABD yöneticilerinin (hele ki son dönemde Obama'nın, Amerikan kongresinin ve eyaletlerinin sürekli olarak gündeminde ve sürekli sunulan sevmediğimiz yemek gibi suratımızı ekşitmekte, canımızı sıkmakta,
- Geçmişte, Türkiye'nin lobicilikteki başarı eksikliğinin yan ürünleri oldu. Örneğin ABD tarafından Türkiye'ye kotalar uygulandı, Türkiye'nin parasını ödediği helikopterlerin Türkiye'ye teslimi geciktirildi, sürekli "kanun çıkarırım ha" korkutmacaları ile boğuştu,
- Türkiye dış dünyada, ataları katil bir ülke muamelesi gördü.

Tüm bunların ışığı altında ele alındığında, sokaktaki Amerikalının bile bir ilim haline getirdiği ve erken yıllardan itibaren kültürünün bir parçası haline gelen lobiciliğin (ki Amerikalı bilir: hak istenmez, alınır ve almak için de tek istemek bir ise yaramaz, gruplaşmak gerekir, bunun için de örgütlenmek gerekir) ne kadar önemli ve elzem olduğunu görmemek imkansızdır.

Lobiciliğin Türkiye'de neden bu denli başarısız olduğunu irdelemek sanki biraz boş konuşmak gibidir. Çünkü, hemen her Türkiye probleminde olduğu gibi, olay eninde sonunda gelip eğitime dayanmaktadır.

- Müfredatında yakın tarihe gerektiği kadar ağırlık vermeyen bir eğitim yapılması,
- Türkiye'nin dünya ile yaşadığı problemler konusunda öğrencilere genel bilgiler vermeyen bir eğitim yapılması,

- Yurt dışına gönderdiği öğrencisini, memurunu, bürokratını yeterinde bilgilendirmeyen bir eğitim sistemi,
- Yurt dışına çalışanlarını gönderen özel sektörün de konuya ilgi duymayıp, personelini bu konuda genel bilgiler sahibi olmaya yönlendirmeyen bir eğitim sistemi (kiminiz bu konuyu abartılı bulabilirsiniz, ancak Amerika'dan Türkiye'ye adam gönderen her Amerikan şirketi bu elemanlarını, işin düzeyine ve Türkiye'de kalacakları süreye göre "orientation" denilen bir kurstan geçirir ve Türkiye'ye gelen bir Amerikalı hem averaj bir Türk kadar vatandaşlık bilgilerine sahiptir, hem de Türkiye'nin genel gündemini bilir!)

Tüm bu nedenlerle, ve de son olarak ve özellikle, Türkiye'nin, örneğin Ermeni problemi konusunda, kendisini/derdini anlatacak yayınlarda (yabancı dilLERde: makale, kitap, araştırma, konulu film, belgesel; resim, heykel gibi güzel sanat bölümleri, vs) Ermeni yayınlara karşı 80'e 1'lik bir oranda geride olduğu düşünüldüğünde, geç kalınmış olsa da, bu "eğitim" işine bir yerden başlanması gereği ortadadır.

Eğitim bir envanter hesabı ile başlar. İngilizce öğrenecekseniz, sizin bilgi seviyenizin bir envanteri bir sınavla belirlenir ve siz de o seviyeden başlarsınız. Bir iş yeri açacaksanız, bilinç altı da olsa bir envanter çıkarırsınız. İş yapacağınız konuda ne kadar bilgilisiniz, başka kimleri yanınızda çalıştırmanız gerekir? Gereken kapital nedir? Daha ne kadara ihtiyacınız vardır? diye sorarsınız ve gerisi gelir..

Aynı şey lobicilik çalışmaları ve eğitimi için de geçerlidir.

Lobicilik yapsın dediğiniz vatandaşımız, akademisyeniniz veya yurt dışındaki memurunuz konuya ne kadar hakim? Ne biliyor ne bilmiyor?

Ayrıca, örneğin temel bilgileri edinmek için ne kadar vakit harcamanız gerekir? Örneğin, bugün, 1015'ten bu yana çıkarılmış Ermeni soykırımı kanunlarının içeriklerini bir arada nerede bulursunuz? Hep medya da duyarız şu veya bu ülke kanunu çıkardı diye ancak içeriğinin tamamını nasıl elde edeceksiniz? Örneğin Litvanyaca bilmiyorsanız işiniz zordur. Kaldı ki bu kanunlar şimdiye dek 14 dilde hayata geçirilmişlerdir.

Tüm bu nedenlerle; halkımız bu konu hakkında ne kadar bilgili, ne kadar ilgili sorularının cevaplarını kesin kes bulmak için yola çıktık. Çünkü, fikir yürüterek, veya sokakta insanlara mikrofon tutarak varsayımlarda bulunabilirsiniz ancak Amerikalıların "varsayarak hem kendini salak yaptın hem de beni" sözünde olduğu gibi, artık özellikle lobicilik konusunda varsayarak ve genellemelerle değil, gerçek istatistiklerden yararlanarak kendimize bir yol belirlemeliyiz. Hem de bu "gerçek sabitleme" işlemi ile belki biraz daha kendimize gelebiliriz. Çünkü lobicilikte başarısız ülkelerin 21. Yüzyıl'ın kaybedenleri arasında olacağını artık biliyoruz.

1465 denekten elde edilen anket aracılığı ile Türkiye'de lobicilik ve Ermeni sorunu konusunda ilk kez bir araştırma yaptık ve gelecekte toplumun her kesimindeki insanımıza, medyanıza ve ülkeyi idare edenlere yol yardımcı olmasını diliyoruz.

Ercüment Kılıç

Genel Başkan, Turkish-American Diaspora Council
Geçmiş Dönem Başkanı, ATAA (Assembly of Turkish American Associations), Washington, ABD
Yazar, Sahibinden Satılık Amerika ve Türk Lobiciliğinin Sahipsizliği"

ANKET SORULARI

1. Denek Tanımlama Soruları

a. Yaş grubunuz:

- (a) 18-24
- (b) 25-30
- (c) 30-40
- (d) 40-50
- (e) 50+

b. Eğitim grubunuz:

- (a) İlkokul
- (b) Ortaokul
- (c) Lise
- (d) Üniversite lisans
- (e) Üniversite lisans üstü

c. Gelir Gurubunuz (Hane olarak aylık):

- (a) 1000 TL altı
- (b) 1000-2000 TL
- (c) 2000-4000
- (d) 4000-6000 TL
- (e) 6000 TL'den fazla
- (f) Öğrenci

d. Cinsiyet:

- (a) Erkek
- (b) Kadın

e. Mesleğiniz:

2. Lobiciliğin ne olduğunu biliyor musunuz?

- (a) İyi biliyorum
- (b) Bildiğimi sanıyorum ama anlatamam
- (c) Bilmiyorum

3. Millet olarak lobcilikteki başarı düzeyimiz nedir?

- (a) Bundan iyisi olamaz/gurur verici
- (b) Çok iyi
- (c) İyi
- (d) Orta
- (e) Kötü
- (f) Çok kötü
- (g) Bundan kötüsü olamaz/utanç verici

4. Lobciliğin Türkiye'nin aş-ış problemi veya ekonomi ile ilgisi var mıdır?

- (a) Evet / lobcilik aş-ış ve ekonomimiz ile ilintilidir
- (b) Hayır / Lobcilik direkt veya uzaktan aş-ış, ekonomiyi ilgilendirmiyor.

5. **Aşağıdakilerin Türkiye lobiciliğinden sorumluluk sırası nedir?(numara yazarak cevap veriniz)**
Örnek: (1) Özel sektör (1. sorumlu), (2) Cumhurbaşkanı (sorumluluk sırasına göre..)
- ( ) Film endüstrisi
( ) Hükümet
( ) Özel Sektör
( ) Başbakan
( ) Cumhurbaşkanı
( ) Medya
( ) Vatandaşlar
( ) Dışişleri Bakanı
6. **Yurt dışındaki yaşayan Türkler sizce lobicilikte ne kadar başarılı?**
- (a) Son derece başarılı
(b) Başarılı
(c) Hareketsiz
(d) Başarısız
(e) Son derece başarısız
7. **Türk dış politikasının problemleri (tarihi ve güncel) okullarda öğretilmeli midir?**
- (a) Evet
(b) Hayır
(c) Fikir sahibi değilim
8. **Sizce Türkler Ermeni soykırımı yapmış mıdır?**
- (a) Evet
(b) Hayır
(c) Fikir sahibi değilim
9. **“Ermeni soykırımı” ile ilgili bilgi edinmek adına:**
- (a) Kitap okudum
(b) İnternette bilgi sahibi oldum
(c) TV’de dinlediklerimden bilgi sahibi oldum.
(d) Hayır konuya yönelik bir bilgim yok.
10. **“Ermeni soykırımı” hakkında bilgi sahibi değilseniz, sizce sebep nedir?**
- (a) Eğitim sistemi
(b) Konu üzerinde çalışan kurumların yetersiz bilgilendirme etkinlikleri
(c) İlgi duyuyorum ancak yaşam şartlarım el vermiyor
(d) Bu konu beni ilgilendirmiyor ,
11. **Ermenilere göre, “Ermeni soykırımının” 100. yıldönümü hangi yıldır?**
- (a) 2005 yılı idi
(b) 2012
(c) 2015
(d) 2019
(e) 2023
(f) 2029
12. **Ermenilere göre, Türkler, “ Ermeni soykırımında” kaç Ermeni öldürmüştür?**
- (a) 100 bin
(b) 500 bin

- (c) 1 milyon
(d) 1.5 milyon
(e) 5 milyon
(f) 10 milyon
(g) Bilmiyorum
13. **Türlklere göre, “Ermeni soykırımına” atfedilen yıllarda, Türk ve Müslüman nüfus kaybı ne kadardır? (Katliam, açlık, kıtlık, hastalık)**
- (a) 200 bin
(b) 600 bin
(c) 1 milyon 600 bin
(d) 2 milyon 600 bin
(e) 3 milyon 600 bin
(f) Bilmiyorum
14. **“ Ermeni soykırımı” kaç ülke parlamentosu tarafından kanunlaştırılarak kabul edilmiştir?**
- (a) 10 (b) 20 (c)30 (d) 40 (e) 50 (f) 60 (g)70 (h) 80 (ı) 90 (i)100 (j) Bilmiyorum
15. **Kaç ülke Ermeni soykırımı anıtları dikmiştir?**
- (a) 10 (b) 20 (c)30 (d) 40 (e) 50 (f) 60 (g)70 (h) 80 (ı) 90 (i)100 (j) Bilmiyorum
16. **Başka ülkelerde “Ermeni soykırımı” anıtlarının olması sizi kızdırıyor mu?**
- (a) Çok
(b) Biraz
(b) Kızdırmıyor
17. **Türkiye Ermenilere geçmişte tazminat ödemiş midir?**
- (a) Evet
(b) Hayır
(c) Bilmiyorum
18. **Türkiye gelecekte Ermenilere soykırımı tazminatları ödemeli midir?**
- (a) Evet
(b) Hayır
(c) Fikir sahibi değilim
19. **Ermenilerin Türk soykırımı yaptığını anlatan Türkiye’deki soykırımı anıtı nerededir?**
- (a) Sarıkamış
(b) Kars Merkez ,
(c) Erzurum
(d)Çanakkale
(e)İğdır
(f) İstanbul)
(g)Türkiye’de yoktur
(h)Yerini bilmiyorum
20. **Sizce Türkiye bir Lobcilik Bakanlığı kurmalı mıdır?**
- (a)Son derece gerekli
(b)Gerekli
(c)Olsa da olur olmasa da
(d)Gereksiz
(e)Gerekli ama bir lobcilik bakanlığı da olsa çalışmaz.

ANKET SONUÇLARI

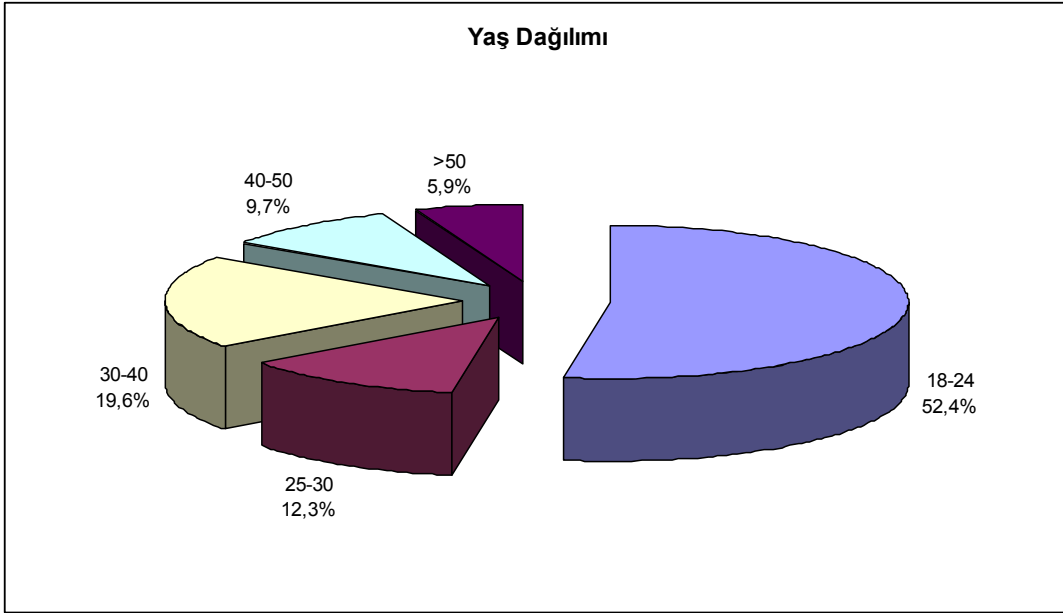
SORU 1: DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİN DAĞILIMI

Anketi dolduran 1459 kişinin demografik özellikler aşağıda görüldüğü gibidir:

	Denek Sayısı	%	
Yaş	18-24	765	52,4
	25-30	180	12,3
	30-40	286	19,6
	40-50	142	9,7
	50 ve üstü	86	5,9
Eğitim Durumu	İlkokul	40	2,7
	Ortaokul	105	7,2
	Lise	265	18,2
	Lisans	955	65,5
	Lisansüstü	94	6,4
Gelir	1000 TL altı	205	14,1
	1000-2000 TL	340	23,3
	2000-2000 TL	263	18
	4000-6000 TL	100	6,9
	6000 TL ve üzeri	95	6,5
	Öğrenci	456	31,3
Cinsiyet	Erkek	965	66,1
	Kadın	494	33,9
Meslek	Akademisyen	25	1,7
	Memur	88	6
	Emekli	46	3,2
	İşçi	172	11,8
	Serbest+Özel	351	24
	Ev Hanımı	66	4,5
	Öğrenci	661	45,3

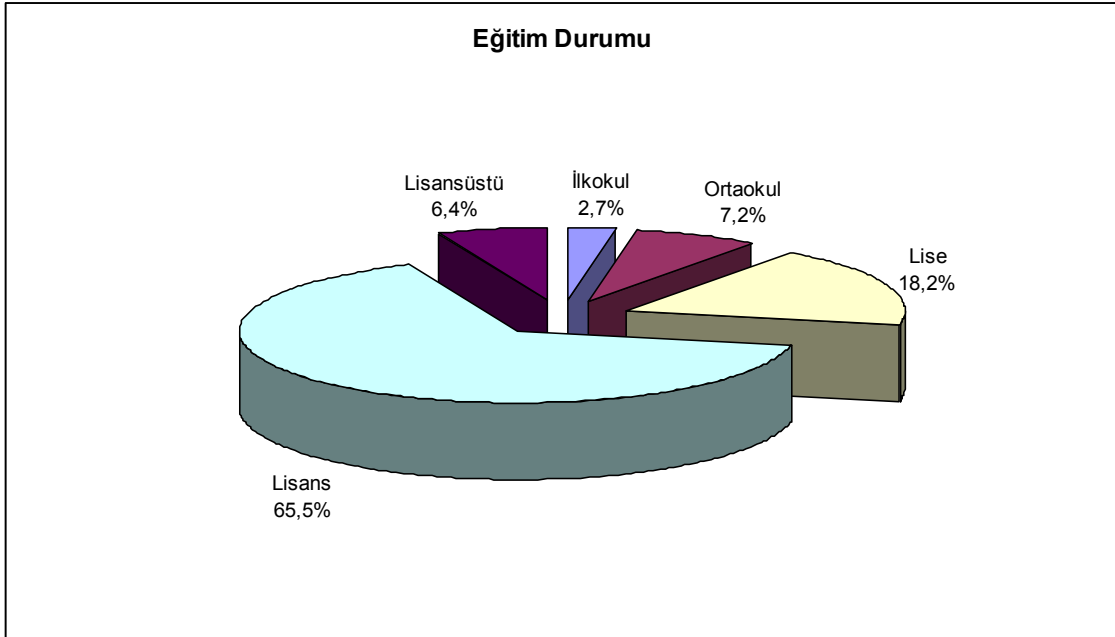
Tablo 1: Demografik özelliklerin dağılımı

Katılımcıların %52,4'ü (n=765) 18-24 yaş grubunda; %12,32ü (n=180) 25-30 yaş grubunda; %19,6'sı (n=286) 30-40 yaş grubunda; %9,7'si (n=142) 40-50 yaş grubunda; %5,9'u (n=86) 50 yaş üzeri gruptadır.

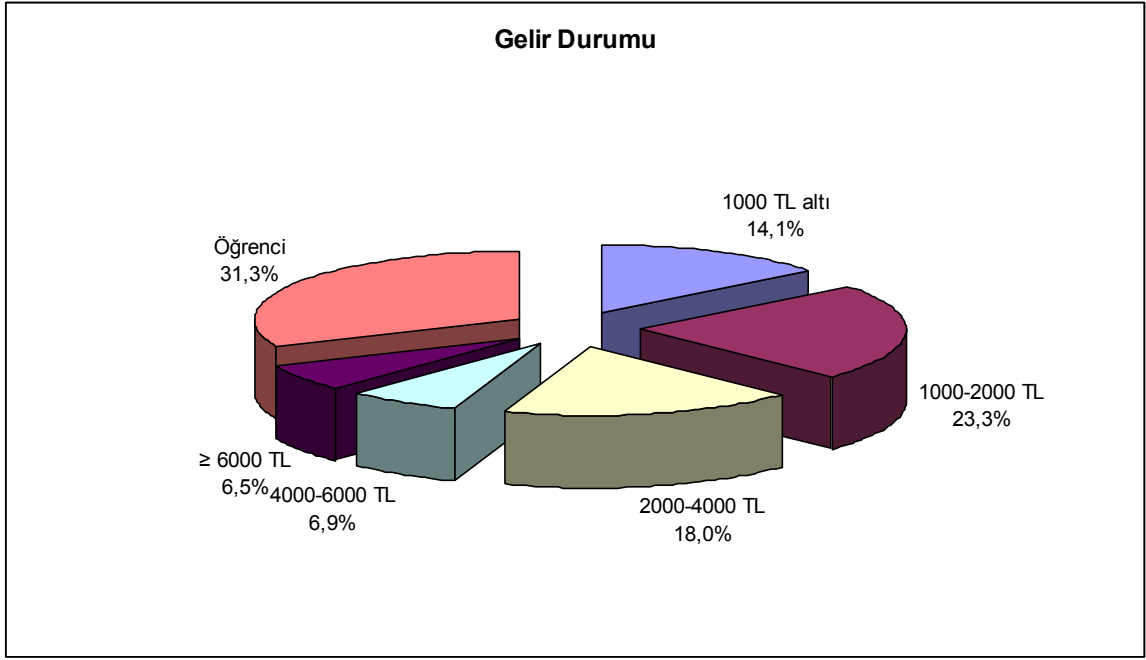
Şekil 1: Yaş gruplarının dağılımı

Katılımcıların %2,7'si (n=40) ilkokul; %7,2'si (n=105) ortaokul, %18,2'si (n=265) lise, %65,5'i (n=955) lisans; %6,4'ü (n=94) lisansüstü mezunudur.

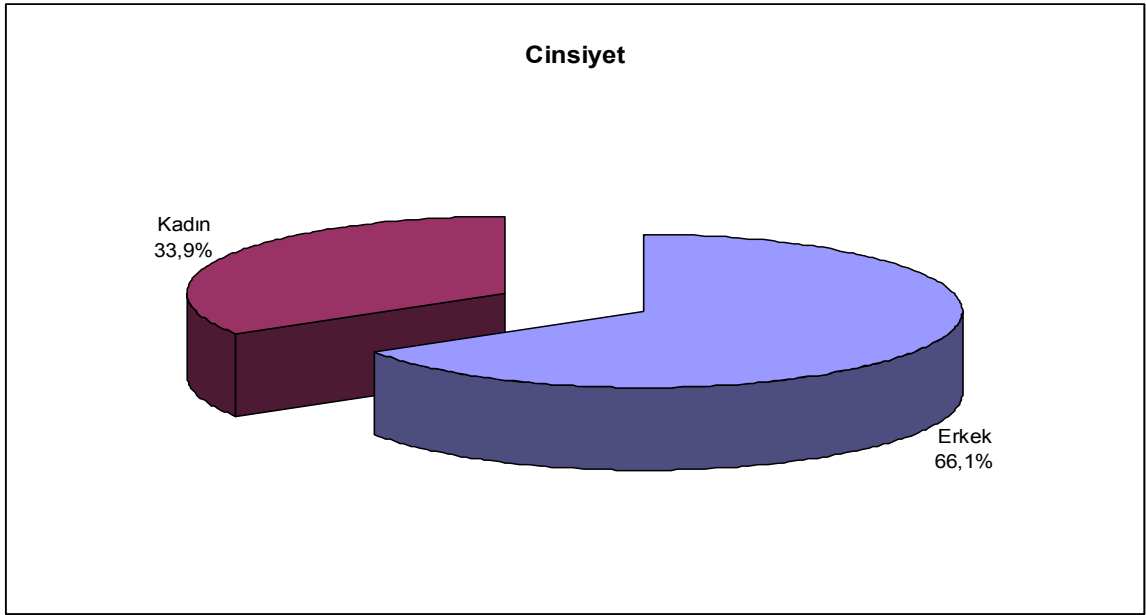
Şekil 2: Katılımcıların eğitim durumuna göre dağılımı

Katılımcıların %14,12i (n=205) 100 TL altı; %23,3'ü (n=340) 1000-2000 TL arası; %18'i (n=263) 2000-4000 TL arası; %6,9'u (n=100) 4000-6000 TL arası, %6,5'i (n=95) 6000 TL ve üzeri gelir grubunda yer almakta iken, katılımcıların %31,3'ü (n=456) öğrencidir.

Şekil 3: Katılımcıların gelir durumuna göre dağılımı

Katılımcıların %66,1'i (n=965) erkek, %33,9'u (n=494) kadındır.

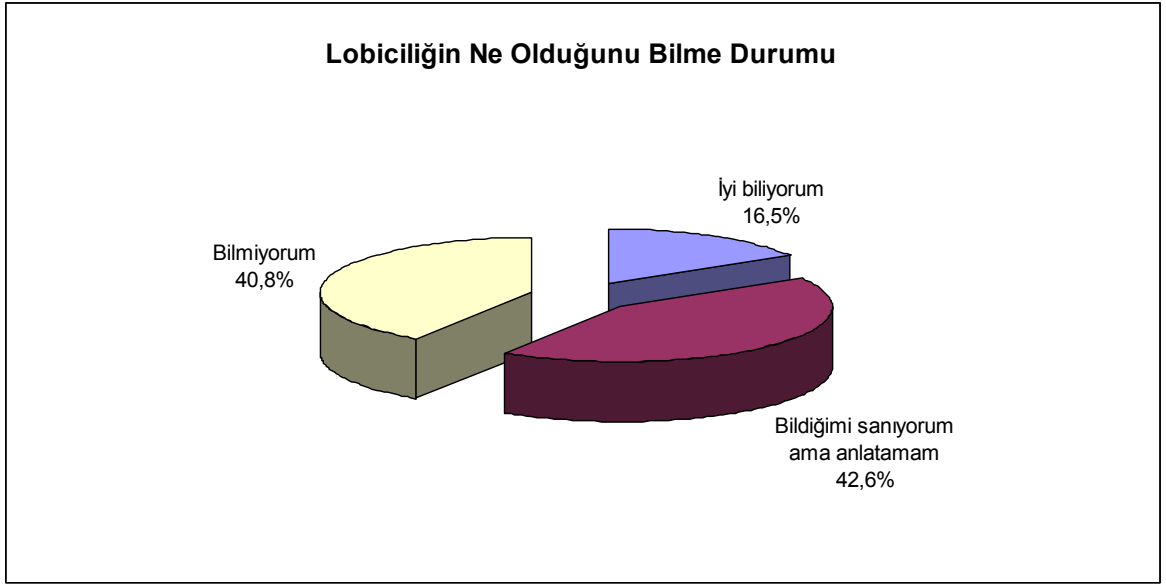
Şekil 4: Katılımcıların cinsiyetlere göre dağılımı

Katılımcıların %1,7'si (n=25) akademisyen; %6'sı (n=88) memur; %3,2'si (n=46) emekli; %11,8'i (n=172) işçi; %24'ü (n=351) serbest meslek ya da özel sektör çalışanı; %4,5'i (n=66) ev hanımı; %45,3'ü (n=661) öğrencidir.

SORU 2: LOBİCİLİĞİN NE OLDUĞUNU BİLİYOR MUSUNUZ?

	Denek sayısı	%	
Lobiciliğin ne olduğunu biliyor musunuz?	İyi biliyorum	241	16,5
	Bildiğimi sanıyorum ama anlatamam	622	42,6
	Bilmiyorum	596	40,8

Tablo 2: Lobiciliğin ne olduğunu biliyor musunuz?

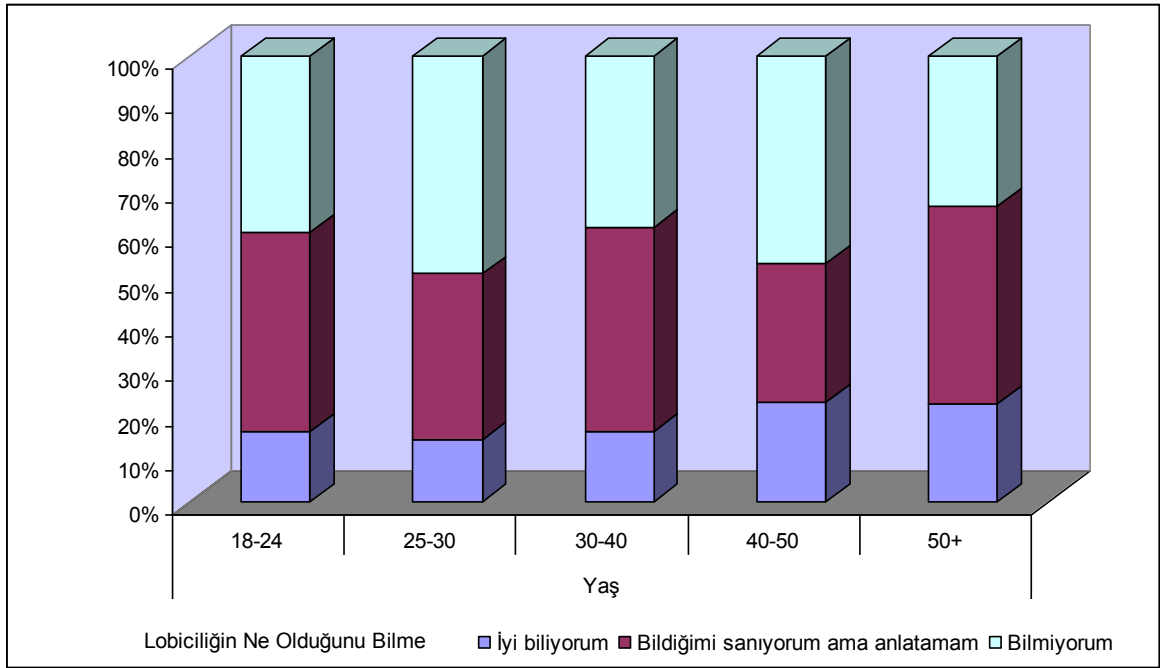
Şekil 5: Lobiciliğin ne olduğu hakkında bilgi sahipliği

“Lobiciliğin ne olduğunu biliyor musunuz?” sorusuna katılımcıların %16,5’i (n=241) iyi biliyorum; %42,6’sı (n=622) bildiğimi sanıyorum ama anlatamam; %40,8’i (n=596) bilmiyorum cevabı vermiştir.

	Yaş					p
	18-24	25-30	30-40	40-50	50+	
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	
İyi biliyorum	120 (%15,7)	25 (%13,9)	45 (%15,7)	32 (%22,5)	19 (%22,1)	
Bildiğimi sanıyorum ama anlatamam	342 (%44,7)	67 (%37,2)	131 (%45,8)	44 (%45,8)	38 (%44,2)	0,016**
Bilmiyorum	303 (%39,6)	88 (%48,9)	110 (%38,5)	66 (%46,5)	29 (%33,7)	

Ki-Kare test **p<0,01

Tablo 3: “Lobiciliğin ne olduğunu biliyor musunuz?” Sorusunun Yaşa Göre Değerlendirmesi

Şekil 6: Lobiciliğin ne olduğunu biliyor musunuz sorusuna cevap verenlerin yaşlara göre dağılımı

“Lobiciliğin ne olduğunu biliyor musunuz?” sorusuna verilen cevaplar yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,01$). İyi biliyorum cevabı verenler arasında 40-50 yaş grubu ile 50 üzeri yaş grubunun oranı yüksek; bildiğimi sanıyorum ama anlatamam cevabı verenler arasında 18-24; 30-40 ve 50 üzeri yaş grubunun oranı yüksek; bilmiyorum cevabı verenler arasında da 25-30 ile 40-50 yaş grubu oranı yüksektir.

	Eğitim					p
	İlkokul	Ortaokul	Lise	Lisans	Lisansüstü	
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	
İyi biliyorum	5 (%12,5)	7 (%6,7)	44 (%16,6)	164 (%17,2)	21 (%22,3)	
Bildiğimi sanıyorum ama anlatamam	16 (%40)	39 (%37,1)	117 (%44,2)	412 (%43,1)	38 (%40,4)	0,029*
Bilmiyorum	19 (%47,5)	59 (%56,2)	104 (%39,2)	379 (%39,7)	35 (%37,2)	

Ki-Kare test $*p<0,05$

Tablo 4: Lobiciliğin ne olduğunu biliyor musunuz? sorusunun eğitime göre değerlendirilmesi

“Lobiciliğin ne olduğunu biliyor musunuz?” sorusuna verilen cevaplar eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,05$). İyi biliyorum cevabı verenler arasında lisansüstü mezunlarının oranı yüksek; bildiğimi sanıyorum ama anlatamam cevabı verenler arasında lise mezunlarının oranı yüksek; bilmiyorum cevabı verenler arasında da ortaokul mezunlarının oranı yüksektir.

Gelir Durumu	Lobiciliğin ne olduğunu biliyor musunuz			p
	İyi biliyorum	Bildiğimi sanıyorum	Bilmiyorum	
	n (%)	n (%)	n (%)	
<1000 TL	36 (%17,6)	87 (%42,4)	82 (%40)	
1000-2000 TL	45 (%13,2)	139 (%40,9)	156 (%45,9)	
2000-4000 TL	40 (%15,2)	104 (%39,5)	119 (%45,2)	
4000-6000 TL	31 (%31,0)	30 (%30)	39 (%39)	0,001**
>6000 TL	30 (%31,6)	34 (%35,8)	31 (%32,6)	
Öğrenci	59 (%12,9)	228 (%50)	169 (%37,1)	

Ki kare test $**p<0,01$

Tablo 5: “Lobiciliğin ne olduğunu biliyor musunuz” sorusu cevaplarının gelire göre değerlendirmesi

Gelir durumuna göre “Lobiciliğin ne olduğunu biliyor musunuz” sorusuna verilen cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki görülmektedir ($p<0,01$). Gelir yükseldikçe lobiciliğin ne olduğu bilme oranları artmaktadır. Özellikle 4000 ve üzeri geliri olanlarda bu oran diğer gelir düzeylerine göre anlamlı yüksek olarak saptanmıştır.

	Cinsiyet		p
	Erkek	Kadın	
	n (%)	N (%)	
İyi biliyorum	188 (%19,5)	53 (%10,7)	
Bildiğimi sanıyorum ama anlatamam	392 (%40,6)	230 (%46,6)	0,001**
Bilmiyorum	385 (%39,9)	211 (%42,7)	

Ki-Kare test $*p < 0,05$

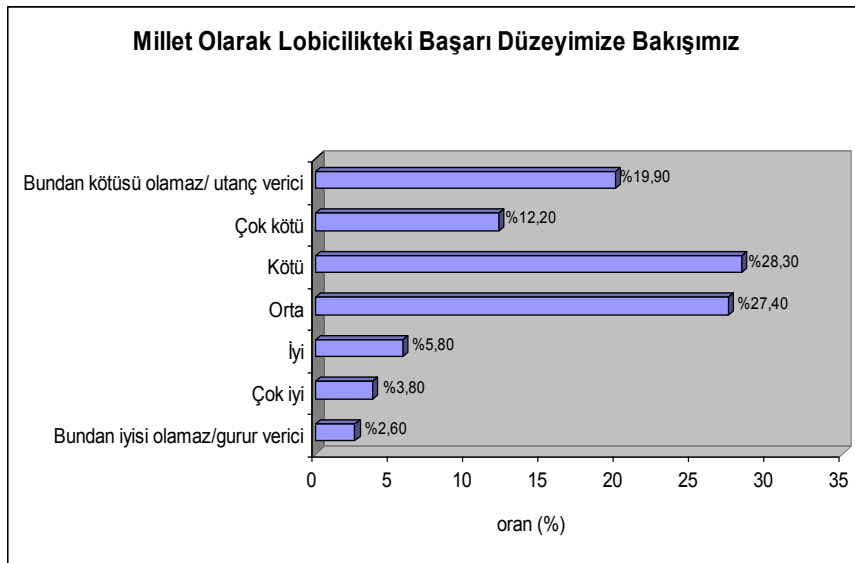
Tablo 6: Lobıciliğin Ne Olduğunu Biliyor Musunuz? Sorusunun Cinsiyetlere Göre Değerlendirmesi

“Lobıciliğin ne olduğunu biliyor musunuz?” sorusuna verilen cevaplar cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < 0,01$). İyi biliyorum cevabı verenler arasında erkeklerin oranı yüksektir; bilmiyorum cevabı verenler arasında kadınların oranı yüksektir.

SORU 3: MİLLET OLARAK LOBİCİLİKTEKİ BAŞARIMIZ NEDİR?

		Denek sayısı	%
Millet olarak lobıcilikteki başarı düzeyimiz nedir?	Bundan iyisi olamaz/gurur verici	38	2,6
	Çok iyi	55	3,8
	İyi	84	5,8
	Orta	400	27,4
	Kötü	413	28,3
	Çok kötü	178	12,2
	Bundan kötüsü olamaz/ utanç verici	291	19,9

Tablo 7: Millet olarak lobıcilikteki başarı düzeyimiz nedir?

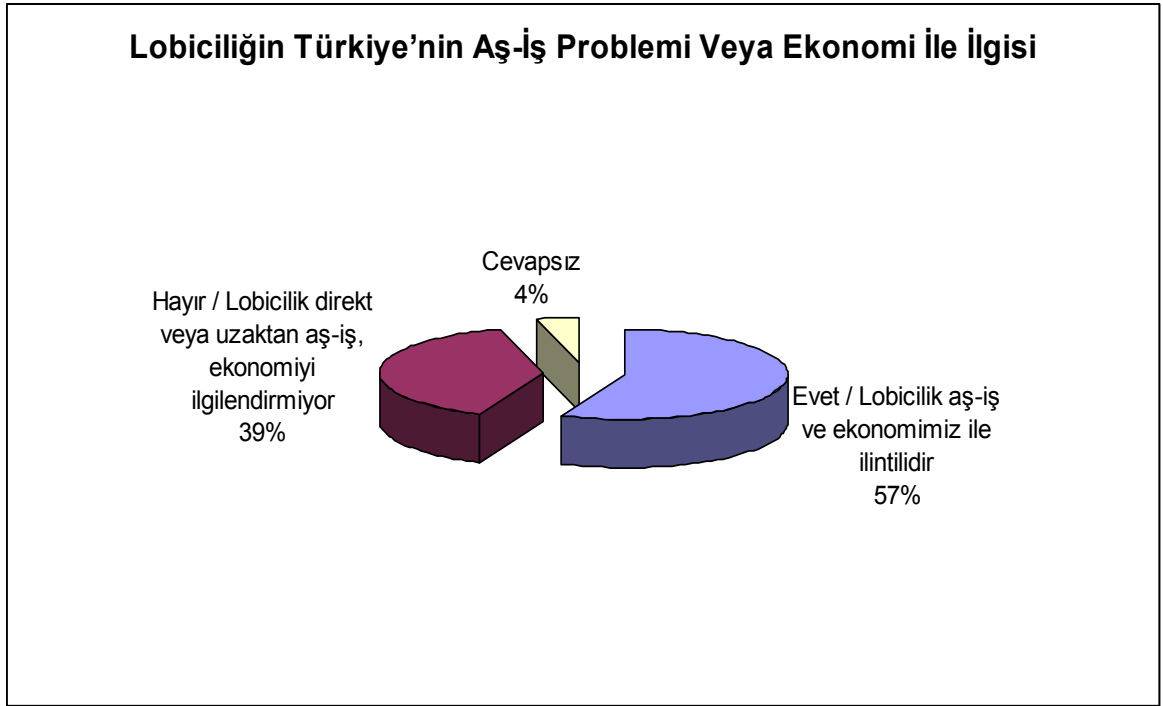
Şekil 7: Lobıcilikte başarı düzeyimizi nasıl görüyorsunuz?

“Millet olarak lobcilikteki başarı düzeyiniz nedir?” sorusuna en fazla Kötü cevabı (%27,4; n=400) verilmiştir; bunu Orta cevabı (%28,3; n=413) takip etmektedir. Bu soruya verilen diğer cevapların dağılımı Tablo 2’de gösterilmektedir.

SORU 4: LOBCİLİĞİN TÜRKİYE’NİN AŞ-İŞ PROBLEMİ/ EKONOMİ İLE İLGİSİ VAR MIDIR?

		Denek sayısı	%
Lobiciliğin Türkiye’nin aş-ış problemi veya ekonomi ile ilgisi var mıdır?	Evet / Lobicilik aş-ış ve ekonomimiz ile ilintilidir	823	56,4
	Hayır / Lobicilik direkt veya uzaktan aş-ış, ekonomiyi ilgilendirmiyor	574	39,3
	Cevapsız	62	4,2

Tablo 8: Lobiciliğin Türkiye’nin aş-ış ve ekonomi ile ilgisi var mıdır?

Şekil 8: Lobiciliğin Türkiye’nin aş-ış problemi ile ilgisi var mı?

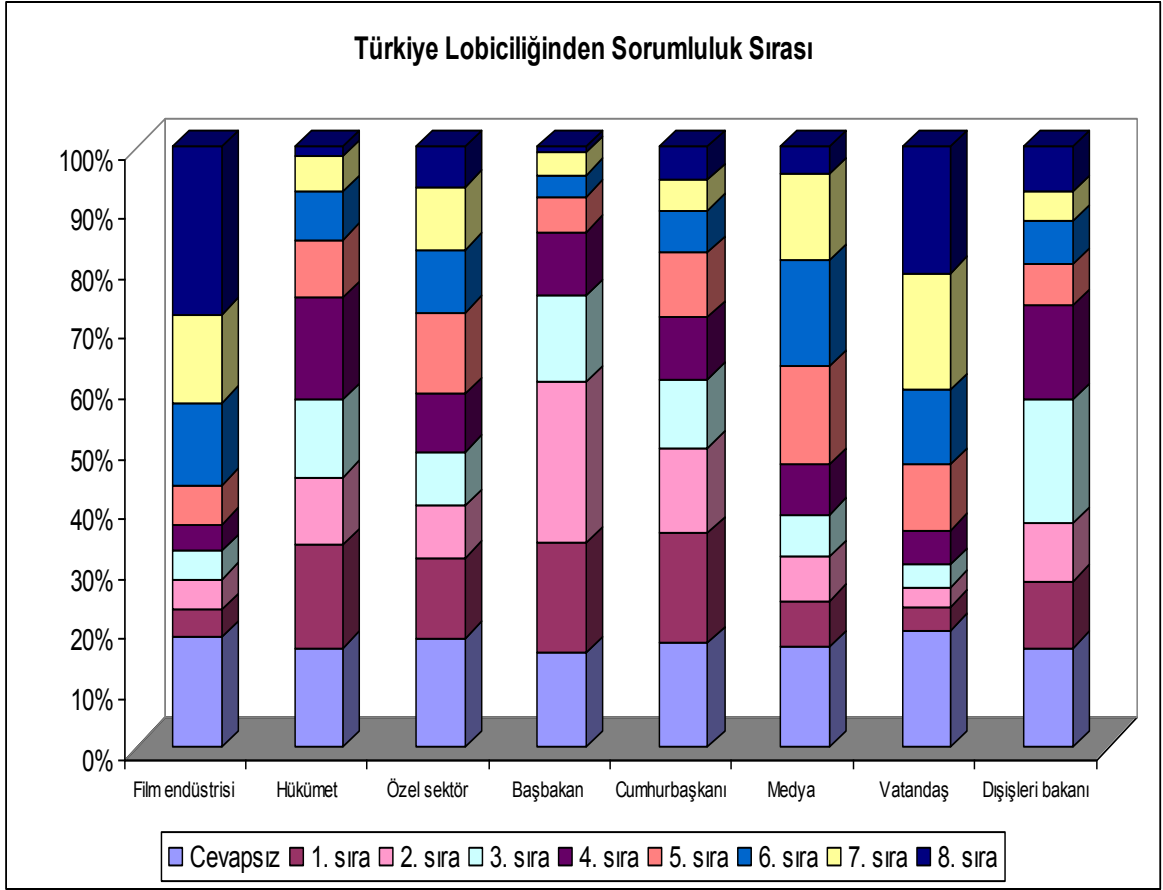
“Lobiciliğin Türkiye’nin aş-ış problemi veya ekonomi ile ilgisi var mıdır?” sorusuna katılımcıların %56,4’ü (n=823) Evet/Lobicilik aş-ış ve ekonomimiz ile ilintilidir cevabını vermişken; %39,3’ü (n=574) Hayır/Lobicilik direkt veya uzaktan aş-ış, ekonomiyi ilgilendirmiyor cevabını vermiştir. Katılımcıların %4,2’si de (n=62) bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

SORU 5: TÜRKİYE’DE LOBİCİLİKTEN SORUMLULARIN SIRASI NEDİR?

Aşağıdakilerin Türkiye lobiciliğindeki sorumluluk sırası nedir?	Cevapsız	1. sıra	2. sıra	3. sıra	4. sıra	5. sıra	6. sıra	7. sıra	8. sıra
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Film endüstrisi	268 (%18,4)	66 (%4,5)	73 (%5)	71 (%4,9)	63 (%4,3)	96 (%6,6)	199 (%13,6)	216 (%14,8)	407 (%27,9)
Hükümet	246 (%16,9)	225 (%15,4)	169 (%11,6)	191 (%13,1)	254 (%17,4)	144 (%9,9)	119 (%8,2)	87 (%6)	24 (%1,6)
Özel sektör	264 (%18,1)	196 (%13,4)	126 (%8,6)	131 (%9)	140 (%9,6)	199 (%13,6)	152 (%10,4)	154 (%10,6)	97 (%6,6)
Başbakan	230 (%15,8)	266 (%18,2)	392 (%26,9)	208 (%14,3)	156 (%10,7)	86 (%5,9)	52 (%3,6)	55 (%3,8)	14 (%1)
Cumhurbaşkanı	252 (%17,3)	268 (%18,4)	208 (%14,3)	167 (%11,4)	150 (%10,3)	156 (%10,7)	104 (%7,1)	74 (%5,1)	80 (%5,5)
Medya	244 (%16,7)	112 (%7,7)	106 (%7,3)	104 (%7,1)	120 (%8,2)	238 (%16,3)	258 (%17,7)	211 (%14,5)	66 (%4,5)
Vatandaş	284 (%19,5)	56 (%3,8)	48 (%3,3)	55 (%3,8)	84 (%5,8)	159 (%10,9)	182 (%12,5)	283 (%19,4)	308 (%21,1)
Dışişleri Bakanı	240 (%16,4)	162 (%11,1)	141 (%9,7)	301 (%20,6)	228 (%15,6)	102 (%7)	103 (%7,1)	72 (%4,9)	110 (%7,5)

Tablo 9: Türkiye lobiciliğinden sorumluluk sırası nedir?

Hükümetin 1.sırada görme oranı %15,4; 2. sırada görme oranı % 11,6 dır. Başbakanı 1.sırada görme oranı % 18,2; 2.sırada görme oranı ise %26,9’dur. Cumhurbaşkanı da 1.sırada görme oranı % 18,4; 2.sırada görme oranı ise %14,3’dür. Medya 5. ve 6. sıralarda görme oranı daha yüksektir.. Dışişleri başkanlığını ise 3.sırada görme oranı % 20,6; 4.sırada görme oranı ise %15,6 olarak saptanmıştır.

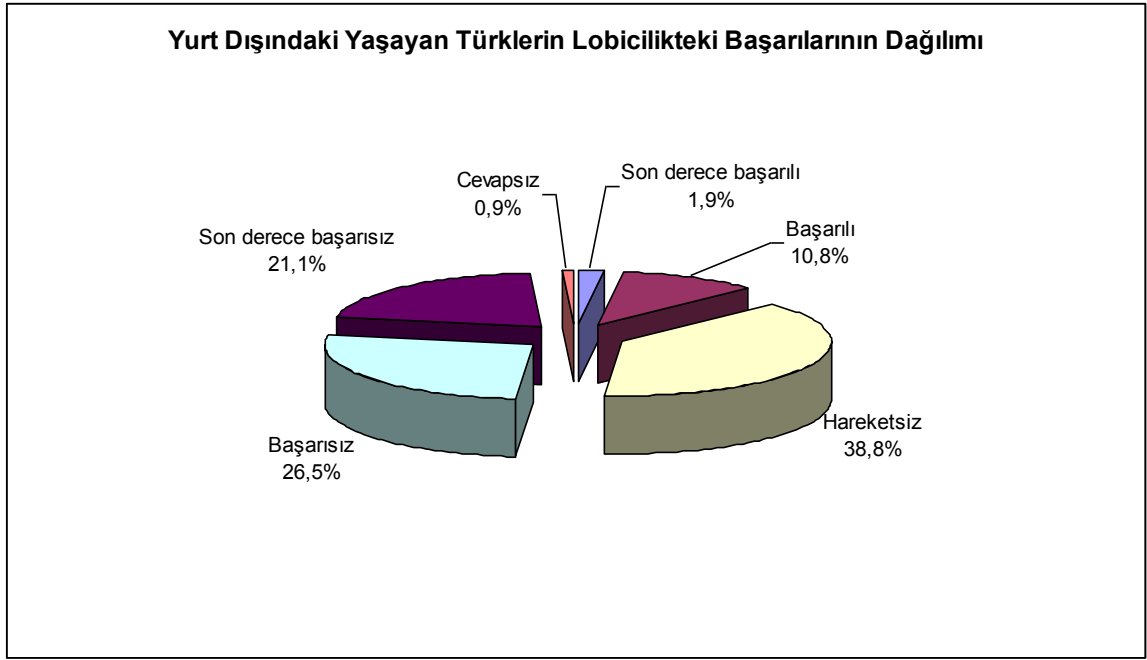
Şekil 9: Lobiciliğimizden sorumluların sorumluluk sırası

SORU 6: YURT DIŞINDA YAŞAYAN TÜRKLERİN LOBİCİLİKTEKİ BAŞARI DÜZEYİ NEDİR?

Yurt dışındaki yaşayan Türklerin lobicilikteki başarılarına 1 ile 5 puan arasında ne puan verirsiniz?	N	%
Son derece başarılı	28	1,9
Başarılı	157	10,8
Hareketsiz	566	38,8
Başarısız	387	26,5
Son derece başarısız	308	21,1
Cevapsız	13	0,9

Tablo 10: Yurt dışındaki Türklerin lobicilikteki başarılarını nasıl değerlendirirsiniz?

Bir önceki soru Türkiye içindeki aktörleri ele alırken bu soru lobiciliğin yine asıl uzuvlarından biri olan ve yurt dışındaki son derece önemli bir ögeyi değerlendiriyor.

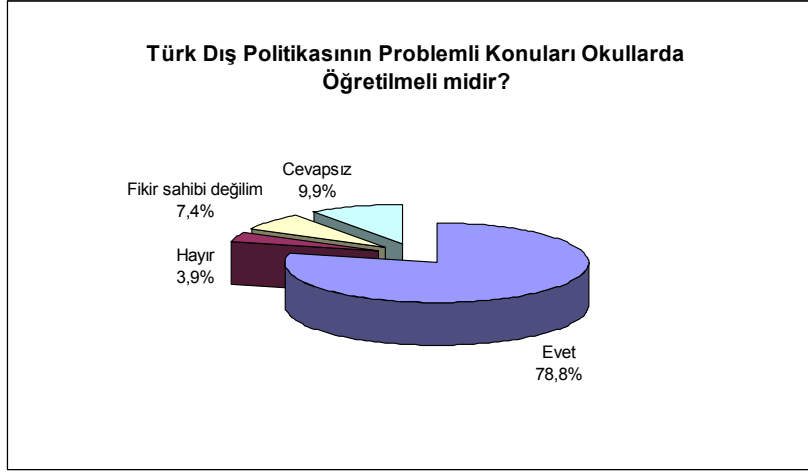
Şekil 10: Yurt dışındaki yaşayan Türklerin lobicilikteki başarılarına yönelik değerlendirme

“Yurt dışındaki yaşayan Türklerin lobicilikteki başarılarına 1 ile 5 puan arasında ne puan verirsiniz?” sorusuna katılımcıların %1,9’u (n=28) son derece başarılı; %10,8’i (n=157) başarılı; %38,8’i (n=566) hareketsiz; %26,5’i (n=387) başarısız, %21,1’i (n=308) son derece başarısız cevabı vermişken; %0,9’u (n=13) bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

SORU 7: TÜRK DIŞ POLİTİKASININ PROBLEMLİ KONULARI (TARİHİ, GÜNCEL) OKULLARDA ÖĞRETİLMELİ MİDİR?

		n	%
Türk dış politikasının problemlı konuları (tarihi ve güncel) okullarda öğretilmeli midir?	Evet	1150	78,8
	Hayır	57	3,9
	Fikir sahibi değilim	108	7,4
	Cevapsız	144	9,9

Tablo 11 Türk dış politikasının problemlı konuları (tarihi ve güncel) okullarda öğretilmeli midir?

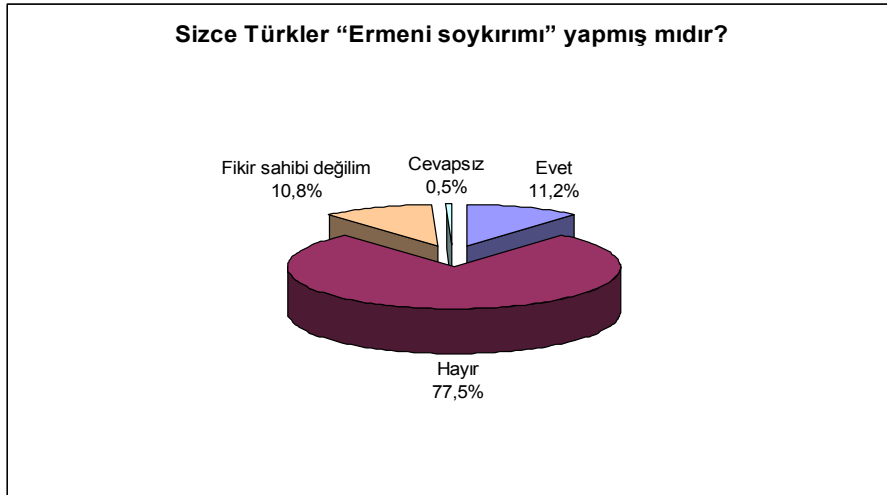
Şekil 11: Dış politikanın önemli konuları okullarda öğretilmeli midir?

“Türk dış politikasının problemleri konuları (tarihi ve güncel) okullarda öğretilmeli midir?” sorusuna katılımcıların %78,8’i (n=1150) evet; %3,9’u (n=57) hayır; %7,4’ü (n=108) fikir sahibi değilim cevabını vermişken; %0,9’u (n=13) bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

SORU 8: SİZCE TÜRKLER ERMENİ SOYKIRIMI YAPMIŞ MIDIR?

		n	%
Sizce Türkler “Ermeni soykırımı” yapmış mıdır?	Evet	163	11,2
	Hayır	1131	77,5
	Fikir sahibi değilim	157	10,8
	Cevapsız	8	0,5

Tablo 12: Sizce Türkler “Ermeni soykırımı” yapmış mıdır?

Şekil 12: Sizce Türkler “Ermeni soykırımı” yapmış mıdır?

Sizce “Türkler Ermeni soykırımı” yapmış mıdır?” sorusuna katılımcıların %11,2’si (n=163) evet; %77,5’i (n=1131) hayır; %10,8’i (n=157) fikir sahibi değilim cevabını vermişken, %0,52i (n=8) bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

	Yaş					p
	18-24	25-30	30-40	40-50	50+	
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	
Evet	85 (%11,1)	12 (%6,7)	32 (%11,2)	22 (%15,5)	12 (%14)	
Hayır	640 (%79,7)	142 (%78,9)	211 (%73,8)	104 (%73,2)	64 (%74,4)	0,043*
Fikir sahibi değilim	70 (%9,2)	26 (%14,4)	43 (%15)	16 (%11,3)	10 (%11,6)	

Ki-Kare test   ****p<0,01**

Tablo 13: Sizce Türkler Ermeni soykırımı yapmış mıdır sorusunun yaşa göre değerlendirmesi

Sizce Türkler “Ermeni soykırımı” yapmış mıdır? sorusuna verilen cevaplar yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Evet cevabı verenler arasında 40-50 yaş oranı yüksek; hayır cevabı verenler arasında 18-24 yaş oranı yüksek; bilmiyorum cevabı verenler arasında da 25-30 ile 30-40 yaş grubu oranı yüksektir.

	Eğitim					p
	İlkokul	Ortaokul	Lise	Lisans	Lisansüstü	
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	
Evet	8 (%20)	11(%10,5)	25 (%9,4)	113(%11,8)	6 (%6,4)	
Hayır	20 (%50)	72(%68,6)	188(%70,9)	783 (%82)	68(%72,3)	0,029*
Fikir sahibi değilim	12 (%30)	22 (%21)	52 (%19,6)	59 (%6,2)	20(%21,3)	

Ki-Kare test   ***p<0,05**

Tablo 14: Sizce Türkler “Ermeni soykırımı” yapmış mıdır sorusunun eğitim seviyesine göre değerlendirilmesi

Sizce Türkler “Ermeni soykırımı” yapmış mıdır? sorusuna verilen cevaplar eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Evet cevabı verenler arasında ilkokul mezunlarının oranı yüksek; hayır cevabı verenler arasında lisans mezunlarının oranı yüksek; bilmiyorum cevabı verenler arasında da ilkokul mezunlarının oranı yüksektir.

“Sizce Türkler Ermeni soykırımı yapmış mıdır”				
Gelir Durumu	Evet	Hayır	Fikir sahibi değilim	p
	n (%)	n (%)	n (%)	
<1000 TL	42 (%20,5)	120 (%58,5)	43 (%21,0)	0,001**
1000-2000 TL	38 (%11,2)	251 (%73,8)	51 (%15,0)	
2000-4000 TL	36 (%13,7)	196 (%74,5)	31 (%11,8)	
4000-6000 TL	23 (%23,0)	75 (%75,0)	2 (%2,0)	
>6000 TL	16 (%16,8)	71 (%74,7)	8 (%8,4)	
Öğrenci	8 (%1,8)	418 (%91,7)	30 (%6,6)	

Ki kare test

**p<0,01

Tablo 15: Türkler Ermeni soykırımı yapmış mıdır” sorusunun gelire göre değerlendirmesi

Gelir durumuna göre “Sizce Türkler Ermeni soykırımı yapmış mıdır” sorusuna verilen cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki görülmektedir ($p<0,01$). Gelir düzeyi 1000 TL altında olan olgularda Türklerin “Ermeni soykırım”ı konusunda fikir sahibi olmama oranı yüksek iken; öğrencilerde bu soruya verilen hayır cevabı oranının yüksekliği anlamlı bulunmuştur. Geliri 1000 TL ile 6000 TL ve üzerinde olanların bu soruya verdikleri cevaplar arasında ise anlamlı farklılık yoktur.

	Cinsiyet		p
	Erkek	Kadın	
	n (%)	n (%)	
Evet	117 (%12,1)	46 (%9,3)	0,058
Hayır	750 (%77,7)	381 (%77,1)	
Fikir sahibi değilim	98 (%10,2)	67 (%13,6)	

Ki-Kare test

Tablo 16: Türkler “Ermeni Soykırımı” yapmış mıdır? sorusunun cinsiyetlere göre değerlendirmesi

Sizce Türkler “Ermeni Soykırımı” Yapmış Mıdır? Sorusuna verilen cevaplar cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

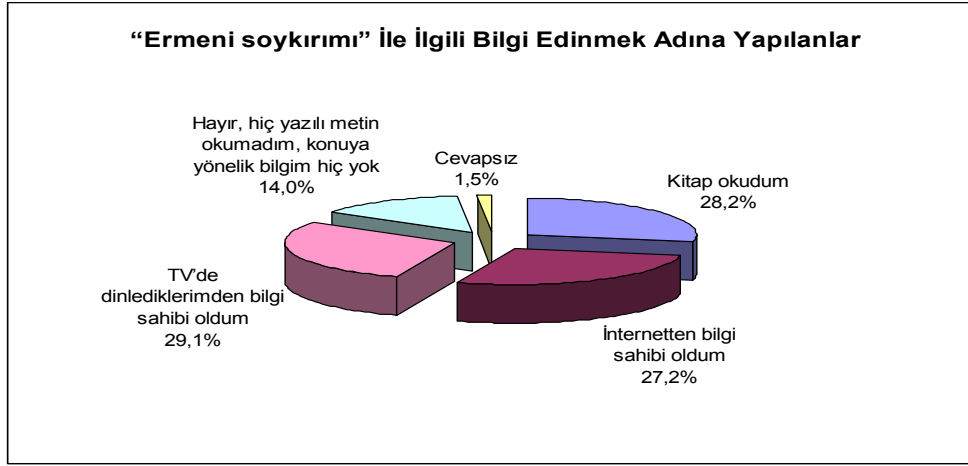

SORU 9: “ERMENİ SOYKIRIMI” İLE İLGİLİ BİLGİ EDİNMEK İÇİN KULLANDIĞINIZ

KAYNAKLAR

		n	%
“Ermeni soykırımı” ile ilgili bilgi edinmek adına:	Kitap okudum	412	28,2
	İnternette bilgi sahibi oldum	397	27,2
	TV’de dinlediklerimden bilgi sahibi oldum	424	29,1
	Hayır, hiç yazılı metin okumadım, konuya yönelik bilgim hiç yok	204	14
	Cevapsız	22	1,5

Tablo 17: “Ermeni soykırımı” ile ilgili bilgi edinmek adına hangi tür kaynaklar kullandınız?

Şekil 13: “Ermeni soykırımı” hakkında bilgi seviyesi ve kullanılan kaynaklar

“Ermeni soykırımı” ile ilgili bilgi edinmek adına: kitap okudum cevabını verenlerin oranı (%28,2; n=412); internette bilgi sahibi oldum cevabı verenlerin oranı (%27,2; n=397); TV’de dinlediklerimden bilgi sahibi oldum cevabı verenlerin oranı (%29,1; n=424); Hayır, hiç yazılı metin okumadım, konuya yönelik bilgim hiç yok cevabı verenlerin oranı (%14; n=204) iken bu maddeyi cevapsız bırakanların oranı ise (%1,5; n=22) dir.

	Yaş					p
	18-24	25-30	30-40	40-50	50+	
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	
Kitap	233 (%31)	47(%26,1)	62 (%22)	44(%31,9)	26(%30,2)	0,001**
İnternet	257(%34,2)	44(%24,4)	60(%21,3)	26(%18,8)	10(%11,6)	
TV	183(%24,4)	59(%32,8)	110 (%39)	48(%34,8)	24(%27,9)	
Bilgim yok	78 (%10,4)	30 %16,7)	50(%17,7)	20(%14,5)	26(%30,2)	

Ki-Kare test

**p<0,01

Tablo 18: “Ermeni soykırımı” ile ilgili bilgi edinmek adına” sorusunun yaşa göre değerlendirmesi

“Ermeni soykırımı” ile ilgili bilgi edinmek adına yapılan aktiviteler yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,01$). Kitap cevabı verenler arasında 18-24 yaş, 40-50 yaş ve 50 yaş üzeri grupların oranı yüksek; internet cevabı verenler arasında 18-24 yaş oranı yüksek; TV cevabı verenler arasında 30-40 yaş oranı yüksektir; bilgim yok cevabı verenler arasında da 50 yaş üzeri olguların oranı yüksektir.

	Eğitim					<i>p</i>
	İlkokul	Ortaokul	Lise	Lisans	Lisansüstü	
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	
Kitap	6 (%15)	5 (%4,9)	53(%20,5)	310(%32,9)	38(%40,4)	0,001**
İnternet	2 (%5)	16(%15,5)	32(%12,4)	325(%34,5)	22(%23,4)	
TV	14 (%35)	50(%48,5)	112(%43,2)	224(%23,8)	24(%25,5)	
Bilgim yok	18 (%45)	32(%31,1)	62 (%23,9)	82 (%8,7)	10(%10,6)	

Ki-Kare test

** $p<0,01$

Tablo 19: “Ermeni soykırımı” ile ilgili bilgi edinmek adına.. sorusunun eğitim seviyesine göre değerlendirilmesi

“Ermeni soykırımı” ile ilgili bilgi edinmek adına yapılan aktiviteler eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,01$). Kitap cevabı verenler arasında lisansüstü mezunlarının oranı yüksek; internet cevabı verenler arasında lisans mezunlarının oranı yüksek; TV cevabı verenler arasında lise mezunlarının oranı yüksektir; bilgim yok cevabı verenler arasında da ilkokul mezunlarının olguların oranı yüksektir.

Gelir Durumu	“Ermeni soykırımı” ile ilgili bilgi edinmek adına:				<i>p</i>
	Kitap okumak	İnternet	TV	Bilgim yok	
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	
<1000 TL	76 (%38,2)	38 (%19,1)	39 (%19,6)	46 (%23,1)	0,001**
1000-2000 TL	75 (%22,5)	63 (%18,9)	139(%41,6)	57 (%17,1)	
2000-4000 TL	67 (%26,1)	65 (%25,3)	78 (%30,4)	47 (%18,3)	
4000-6000 TL	28 (%28,6)	28 (%28,6)	28 (%28,6)	14(%14,3)	
>6000 TL	45 (%47,4)	20 (%21,1)	26 (%27,4)	4 (%4,2)	
Öğrenci	121(%26,7)	183(%40,3)	114(%25,1)	36 (%7,9)	

Ki kare test

** $p<0,01$

Tablo 20: Gelir durumuna göre “Ermeni soykırımı” ile ilgili bilgi edinmek için yapılanların değerlendirmesi

Gelir durumuna göre “Ermeni soykırımı” ile ilgili bilgi edinmek için kullanılan yöntemler arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki görülmektedir ($p<0,01$). Gelir düzeyi 1000 TL altında olan olgularda “Ermeni soykırım”ı konusunda bilgisi olmama oranı yüksek iken; 6000 TL üzerinde geliri olan olguların kitap okumak oranları; öğrencilerin ise internet sayesinde bilgi sahibi olma oranlarının yüksekliği anlamlı bulunmuştur.

	Cinsiyet		<i>p</i>
	Erkek	Kadın	
	n (%)	n (%)	
Kitap	320 (%33,6)	92 (%18,9)	0,001**
İnternet	254 (%26,7)	143 (%29,4)	
TV	249 (%26,2)	175 (%36)	
Bilgim yok	128 (%13,5)	76 (%15,6)	

Ki-Kare test

** $p<0,01$

Tablo 21: “Ermeni Soykırımı” ile ilgili bilgi edinmek adına yapılan aktivitelerin cinsiyete göre değerlendirilmesi

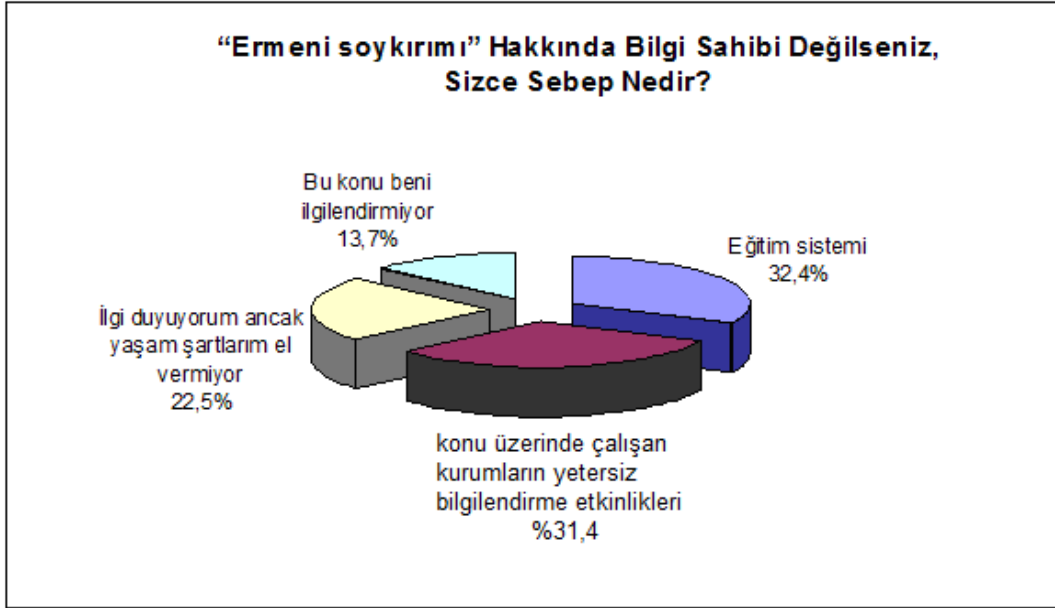
“Ermeni soykırımı” ile ilgili bilgi edinmek adına yapılan aktiviteler cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,01$). Erkeklerde kitap okuma oranı yüksekken, kadınlarda TV’den bilgi edinme oranı yüksektir.

SORU 10: “ERMENİ SOYKIRIMI” HAKKINDA BİLGİ SAHİBİ DEĞİLSENİ, NEDEN?

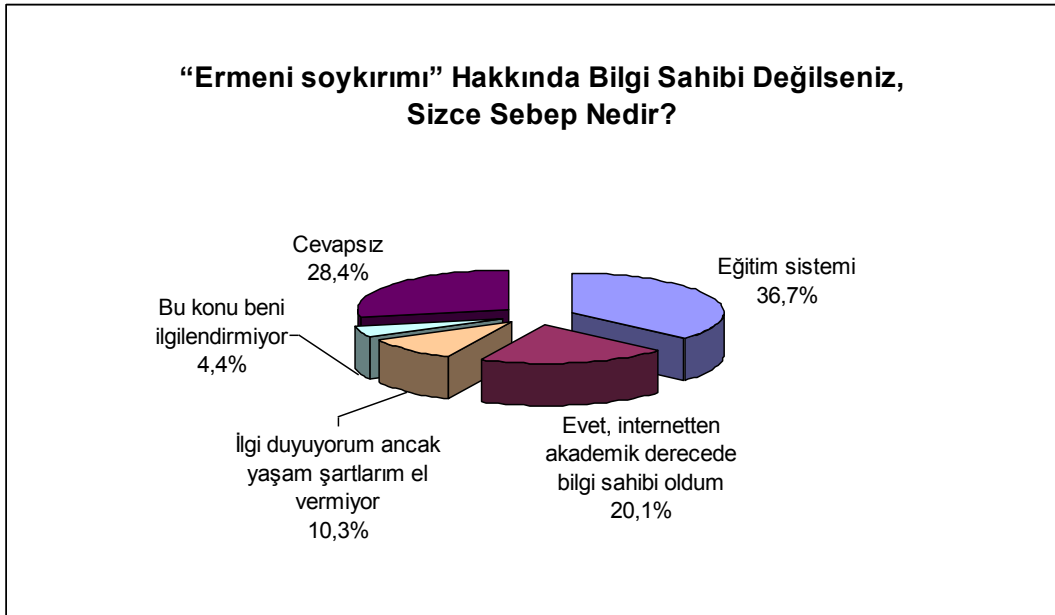
		n	%
“Ermeni soykırımı” hakkında bilgi sahibi değilseniz, sizce sebep nedir?	Eğitim sistemi	536	36,7
	Evet, internetten akademik derecede bilgi sahibi oldum	293	20,1
	İlgi duyuyorum ancak yaşam şartlarım el vermiyor	151	10,3
	Bu konu beni ilgilendirmiyor	64	4,4
	Cevapsız	415	28,4

Tablo 22: Ermeni soykırımı” hakkında bilgi sahibi değilseniz, sizce sebep nedir?

“Ermeni soykırımı” hakkında bilgi sahibi değilseniz, sizce sebep nedir?” sorusuna katılımcıların %36,7’si ($n=536$) eğitim sistemi; %20,1’i ($n=293$) Evet, internetten akademik derecede bilgi sahibi oldum; %10,3’ü ($n=151$) İlgi duyuyorum ancak yaşam şartlarım el vermiyor; %4,42’ü ($n=64$) bu konu beni ilgilendirmiyor cevabı vermişken; %28,4’ü ($n=415$) bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

Şekil 14: “Ermeni soykırımı” hakkında bilgi sahibi değilseniz, neden?

Şekil 15: “Ermeni soykırımı” hakkında bilgi sahibi değilseniz, neden?

(Burada, 10. soruya “hayır hiç metin okumadım” cevabı verenler de göz önüne alınarak bilgi sahibi olmamanın sebebi yeniden irdeleniyor)

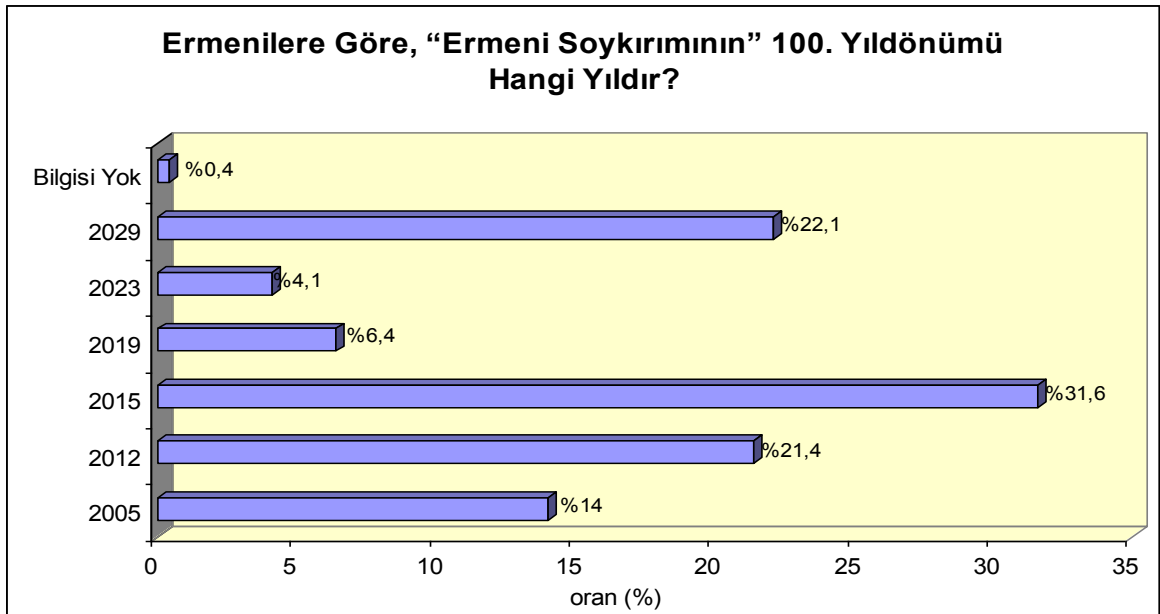
Bu soruya 10’nuncu soruda sadece D (hayır hiç metin okumadım) şeklinde cevap veren 204 olgunun dağılımı da eklendi.

“Ermeni soykırımı” hakkında bilgi sahibi değilseniz, sizce sebep nedir?” sorusuna katılımcıların %32,4’si (n=66) eğitim sistemi; %31,4’ü (n=64) Evet, internetten akademik derecede bilgi sahibi oldum; %22,5’i (n=46) İlgi duyuyorum ancak yaşam şartlarım el vermiyor; %13,7’si (n=28) bu konu beni ilgilendirmiyor cevabı vermiştir.

**SORU 11: ERMENİLERE GÖRE “ERMENİ SOYKIRIMI” 100. YILDÖNÜMÜ
NE ZAMANDIR?**

		n	%
Ermenilere göre, “Ermeni soykırımının” 100. yıldönümü hangi yıldır?	2005	204	14
	2012	312	21,4
	2015	461	31,6
	2019	94	6,4
	2023	60	4,1
	2029	323	22,1
	Bilgisi Yok	5	0,4

Tablo 23: Ermenilere göre “Ermeni soykırımının” 100. yıldönümü hangi yıldır?

Şekil 16: Ermenilere göre “Ermeni soykırımı”nın 100 yıldönümü ne zamandır?

“Ermenilere göre, “Ermeni soykırımının” 100. yıldönümü hangi yıldır?” sorusuna en fazla 2015 yılı cevabı verilmiştir (%31,6; n=461); bunu 2029 yılı takip etmektedir. (%22,1; n=323). Diğer cevapların dağılımı Tablo 5’te gösterilmektedir.

	Yaş					p
	18-24	25-30	30-40	40-50	50+	
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	
2005	104 (%13,6)	33(%18,3)	38(%13,3)	23(%16,2)	6 (%7)	0,001**
2012	187 (%24,4)	33(%18,3)	49(%17,1)	30(%21,1)	13(%15,1)	
2015	243 (%31,8)	47(%26,1)	99(%34,6)	29(%20,4)	43 (%50)	
2019	48 (%6,3)	16 (%8,9)	14 (%4,9)	11 (%7,7)	5 (%5,8)	

2023	27 (%3,5)	12 (%6,7)	15 (%5,2)	4 (%2,8)	2 (%2,3)
2029	154 (%20,1)	39(%21,7)	70(%24,5)	45(%31,7)	15(%17,4)
Bilgisi yok	2 (%0,5)	0 (%0)	1 (%0,3)	0 (%0)	2 (%2,3)

Ki-Kare test

** $p < 0,01$

Tablo 24: Ermenilere göre “Ermeni soykırımının” 100.yıldönümü hangi yıldır? Sorusunun Yaşa Göre Değerlendirmesi

Ermenilere göre “Ermeni soykırımının” 100. yıldönümü hangi yıldır? Sorusuna verilen cevaplar yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < 0,01$). 2005 yılı cevabı verenler arasında 25-30 yaş oranı yüksek; 2012 yılı cevabı verenler arasında 18-24 yaş oranı yüksek; 2015 yılı cevabı verenler arasında 50 yaş üzeri oranı yüksek; 2019 yılı cevabı verenler arasında 25-30 yaş oranı yüksek; 2023 yılı cevabı verenler arasında da 25-30 yaş oranı yüksek; 2029 yılı cevabı verenler arasında 40-50 yaş oranı yüksektir.

	Eğitim					<i>p</i>
	İlkokul	Ortaokul	Lise	Lisans	Lisansüstü	
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	
2005	8 (%20)	18 (%17,1)	30 (%11,3)	137 (%14,3)	11 (%11,7)	
2012	7 (%17,5)	25 (%23,8)	45 (%17)	218 (%22,8)	17 (%18,1)	
2015	12 (%30)	25 (%23,8)	79 (%29,8)	309 (%32,4)	36 (%38,3)	
2019	1 (%2,5)	13 (%12,4)	16 (%6)	55 (%5,8)	9 (%9,6)	0,003**
2023	0 (%0)	3 (%2,9)	17 (%6,4)	39 (%4,1)	1 (%1,1)	
2029	12 (%30)	21 (%20)	74 (%27,9)	196 (%20,5)	20 (%21,3)	
Bilgisi yok	0 (%0)	0 (%0)	4 (%1,5)	1 (%0,1)	0 (%0)	

Ki-Kare test

** $p < 0,01$

Tablo 25: Ermenilere göre “Ermeni soykırımının” 100.yıldönümü hangi yıldır; sorusunun eğitime göre değerlendirilmesi

Ermenilere göre “Ermeni soykırımının” 100. yıldönümü hangi yıldır? Sorusuna verilen cevaplar eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < 0,01$). 2005 yılı cevabı verenler arasında ilkokul mezunlarının oranı yüksek; 2012 yılı cevabı verenler arasında ortaokul mezunlarının oranı yüksek; 2015 yılı cevabı verenler arasında lisansüstü mezunlarının oranı yüksek; 2019 yılı cevabı verenler arasında ortaokul mezunlarının oranı yüksek; 2023 yılı cevabı verenler arasında lise mezunlarının oranı yüksek; 2029 yılı cevabı verenler arasında ilkokul mezunlarının oranı yüksektir.

	Gelir					Öğrenci	p
	<1000 TL	1000-2000 TL	2000-4000 TL	4000-6000 TL	>6000 TL		
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)		
2005	48 (%23,4)	47(%13,8)	43(%16,3)	10 (%10)	9(%9,5)	47 (%10,3)	
2012	44 (%21,5)	79 (%23,2)	42 (%16)	13 (%13)	18 (%18,9)	116 (%25,4)	
2015	43 (%21)	100(%29,4)	94 (%35,7)	37(%37)	35(%36,8)	152 (%33,3)	
2019	11 (%5,4)	19 (%5,6)	9 (%3,4)	12 (%12)	5 (%5,3)	38 (%8,3)	0,001**
2023	12 (%5,9)	16 (%4,7)	9 (%3,4)	7 (%7)	3 (%3,2)	13 (52,9)	
2029	47(%22,9)	74 (%21,8)	66 (%25,1)	21 (%21)	25 (%26,3)	90 (%19,7)	
Bilgisi yok	0 (%0)	5 (%1,5)	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)	

Ki kare test   ****p<0,01**

Tablo 26: Ermenilere göre “Ermeni soykırımının” 100.yıldönümü hangi yıldır; sorusunun gelir grubuna göre değerlendirilmesi

Ermenilere göre “Ermeni soykırımının” 100. yıldönümü hangi yıldır? Sorusuna verilen cevaplar gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir (p<0,01). 2005 yılı cevabı verenler arasında 1000 TL altında geliri olma oranı yüksek; 2012 yılı cevabı verenler arasında 2000 TL altında geliri olanların cevap oranı yüksek; 2015 yılı cevabı verenler arasında 2000 TL ile 6000 TL arası geliri olanların oranı yüksek; 2023 yılı cevabı verenler arasında öğrenci olanların oranı yüksek olarak saptanmıştır.

	Cinsiyet		p
	Erkek	Kadın	
	n (%)	n (%)	
2005	129 (%13,4)	75 (%15,2)	
2012	208 (%21,6)	104 (%21,1)	
2015	311 (%32,2)	150 (%30,4)	
2019	64 (%6,6)	30 (%6,1)	0,957
2023	39 (%4)	21 (%4,3)	
2029	211 (%21,9)	112 (%22,7)	
Bilgisi yok	3 (%0,3)	2 (%0,4)	

Ki-Kare test

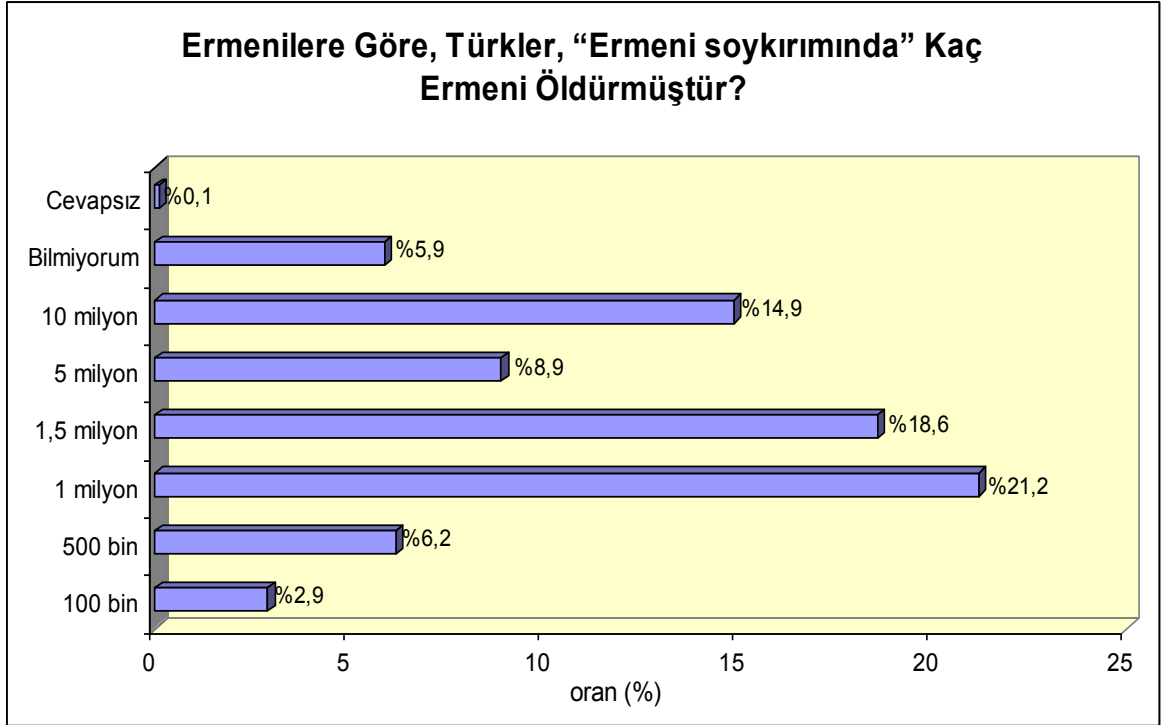
Tablo 27: Ermenilere Göre “Ermeni Soykırımının” 100. Yıldönümü Hangi Yıldır? Sorusunun Cinsiyetlere Göre Değerlendirmesi

Ermenilere göre “ermeni soykırımının” 100. yıldönümü hangi yıldır?” sorusuna verilen cevaplar cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

SORU 12: ERMENİLERE GÖRE, TÜRKLER, “ERMENİ SOYKIRIMINDA” KAÇ ERMENİ ÖLDÜRMÜŞTÜR?

	n	%	
Ermenilere göre, Türkler, “Ermeni soykırımında” kaç Ermeni öldürmüştür?	100 bin	43	2,9
	500 bin	90	6,2
	1 milyon	309	21,2
	1,5 milyon	271	18,6
	5 milyon	130	8,9
	10 milyon	217	14,9
	Bilmiyorum	379	5,9
	Cevapsız	2	0,1

Tablo 28: Ermenilere göre, Türkler, “Ermeni soykırımında” kaç Ermeni öldürmüştür?

Şekil 17: Ermenilere göre Türkler “Ermeni soykırımında” kaç Ermeni öldürmüştür?

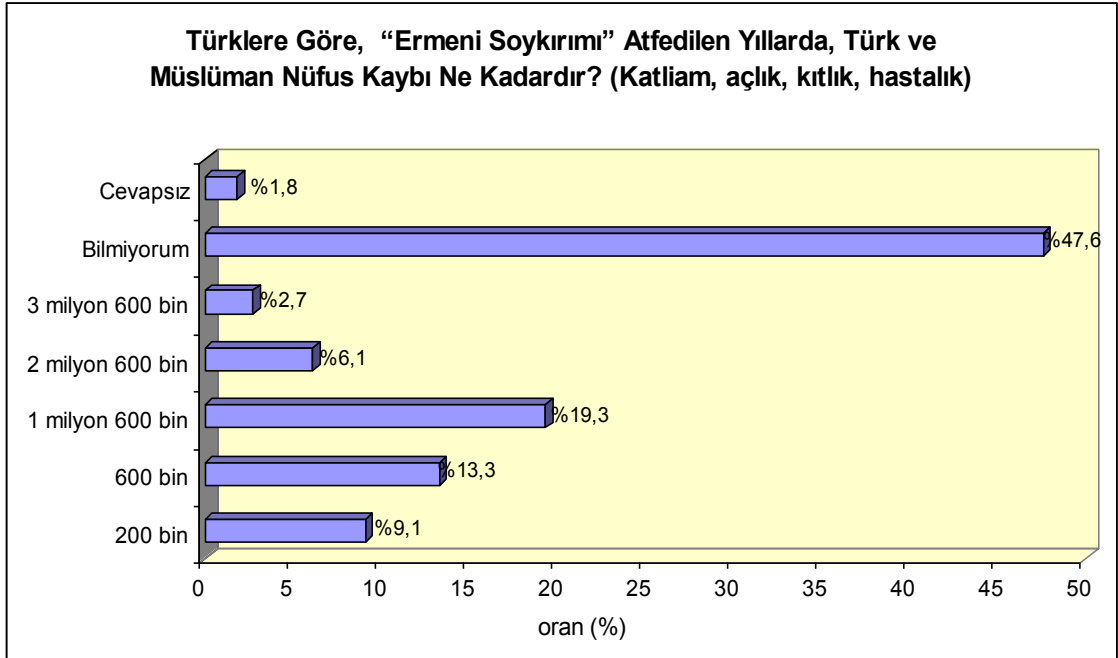
“Ermenilere göre, Türkler, “Ermeni soykırımında” kaç Ermeni öldürmüştür?” sorusuna en fazla bilmiyorum cevabı verilmişken (%25,6; n=379); bunu 1 milyon (%21,2; n=309) cevabı takip etmektedir. Diğer cevapların dağılımı Tablo 6’da gösterilmektedir.

SORU 13: TÜRLERE GÖRE, “ERMENİ SOYKIRIMINA” ATFEDİLEN YILLARDA, TÜRK VE MÜSLÜMAN NÜFUS KAYBI NE KADARDIR? (Katliam, açlık, kıtlık, hastalık)

		n	%
Türlere göre, “Ermeni soykırımına” atfedilen yıllarda, Türk ve Müslüman nüfus kaybı ne kadardır? (Katliam, açlık, kıtlık, hastalık)	200 bin	133	9,1
	600 bin	194	13,3
	1 milyon 600 bin	282	19,3
	2 milyon 600 bin	89	6,1
	3 milyon 600 bin	40	2,7
	Bilmiyorum	695	47,6
	Cevapsız	26	1,8

Tablo 29: Türlere göre, “Ermeni soykırımına” atfedilen yıllarda, Türk ve Müslüman nüfus kaybı ne kadardır?

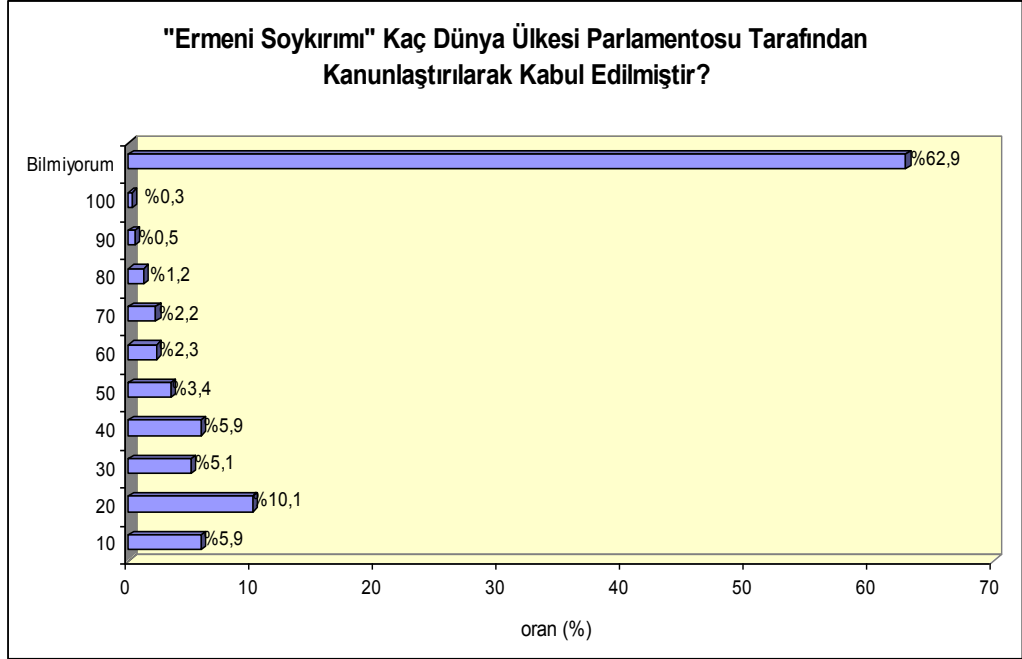
Şekil 18: Türlere göre Ermeni soykırımına atfedilen yıllarda Türk/ Müslüman nüfus kaybı ne kadardır?

“Türlere göre, “Ermeni soykırımına” atfedilen yıllarda, Türk ve Müslüman nüfus kaybı ne kadardır? (Katliam, açlık, kıtlık, hastalık)” sorusuna en fazla bilmiyorum cevabı verilmişken (%47,6; n=695) bunu 1 milyon 600 bin cevabı takip etmektedir (%19,3; n=282). Diğer cevapların dağılımı Tablo 6’da gösterilmektedir.

**SORU 14: “ERMENİ SOYKIRIMI” KAÇ ÜLKE PARLAMENTOSU TARAFINDAN
KANUNLAŞTIRILARAK KABUL EDİLMİŞTİR?**

Ermeni soykırımı kaç dünya ülkesi parlamentosu tarafından kanunlaştırılarak kabul edilmiştir?	n	%
10	86	5,9
20	148	10,1
30	75	5,1
40	86	5,9
50	50	3,4
60	34	2,3
70	32	2,2
80	18	1,2
90	8	0,5
100	4	0,3
Bilmiyorum	918	62,9

Tablo 30: “Ermeni soykırımı” kaç ülke parlamentosunda kanunlaştırılarak kabul edilmiştir?

Şekil 19: Kaç ülke “Ermeni soykırımını” kanunlaştırmıştır.

“Ermeni soykırımı kaç dünya ülkesi parlamentosu tarafından kanunlaştırılarak kabul edilmiştir?” sorusuna bilmiyorum cevabı verenlerin oranı en fazla iken (%62,9; n=918) bunu 20 ülke cevabı takip etmektedir (%10,1; n=148).

	Yaş					p
	18-24	25-30	30-40	40-50	50+	
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	
10	27 (%3,5)	9 (%5)	22 (%7,7)	18(%12,7)	10(%11,6)	0,001**
20	83 (%10,8)	23 (%12,8)	30 (%10,5)	8 (%5,6)	4 (%4,7)	
30	59 (%7,7)	0 (%0)	10 (%3,5)	2 (%1,4)	4 (%4,7)	
40	40 (%5,2)	12 (%6,7)	12 (%4,2)	16(%11,3)	6 (%7)	
50	22 (%2,9)	8 (%4,4)	8 (%2,8)	6 (%4,2)	6 (%7)	
60	20 (%2,6)	4 (%2,2)	2 (%0,7)	6 (%4,2)	2 (%2,3)	
70 ve üzeri	32 (%4,2)	4 (%2,2)	14 (%4,9)	8 (%5,6)	4 (%4,7)	
Bilmiyorum	482 (%63)	120(%66,7)	188(%65,7)	78(%54,9)	50(%58,1)	

Ki-Kare test

** $p < 0,01$

Tablo 31: “Ermeni soykırımı” kaç dünya ülkesi parlamentosu tarafından kanunlaştırılarak kabul edilmiştir sorusunun yaşa göre değerlendirilmesi

“Ermeni soykırımı” kaç dünya ülkesi parlamentosu tarafından kanunlaştırılarak kabul edilmiştir? sorusuna verilen cevaplar yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < 0,01$). 10 ülke cevabı verenler arasında 40-50 yaş oranı yüksek; 20 ülke cevabı verenler arasında 25-30 yaş oranı yüksek; 30 ülke cevabı verenler arasında 18-24 yaş oranı yüksek; 40 ülke cevabı verenler arasında 40-50 yaş 60 ülke yılı cevabı verenler arasında 40-50 yaş oranı yüksek; 70 ve üzeri ülke cevabı verenler arasında 30-40 yaş oranı yüksek; bilmiyorum cevabı verenler arasında da 25-30 yaş oranı yüksektir.

	Eğitim					p
	İlkokul	Ortaokul	Lise	Lisans	Lisansüstü	
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	
10	10 (%25)	11 (%10,5)	18 (%6,8)	43 (%4,5)	4 (%4,3)	0,001**
20	2 (%5)	6 (%5,7)	11 (%4,2)	119 (%12,5)	10 (%10,6)	
30	0 (%0)	4 (%3,8)	8 (%3)	59 (%6,2)	4 (%4,3)	
40	4 (%10)	4 (%3,8)	6 (%2,3)	50 (%5,2)	22 (%23,4)	
50	2 (%5)	2 (%1,9)	10 (%3,8)	24 (%2,5)	12 (%12,8)	
60	0 (%9)	2 (%1,9)	2 (%0,8)	24 (%2,5)	6 (%6,4)	
70 ve üzeri	0 (%0)	10 (%9,5)	14 (%5,3)	34 (%3,6)	4 (%4,3)	
Bilmiyorum	22 (%55)	66 (%62,9)	196 (%74)	602 (%63)	32 (%34)	

Tablo 32: “Ermeni soykırımı” kaç ülke parlamentosunda kanunlaştırılarak kabul edilmiştir/egitim

Ermeni soykırımı” kaç dünya ülkesi parlamentosu tarafından kanunlaştırılarak kabul edilmiştir? Sorusuna verilen cevaplar eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,01$). 10 ülke cevabı verenler arasında ilkokul mezunlarının oranı yüksek; 20 ve 30 ülke cevabı verenler arasında lisans mezunlarının oranı yüksek; 40, 50 ve 60 ülke cevabı verenler arasında lisansüstü mezunlarının oranı yüksek; 70 ve üzeri ülke cevabı verenler arasında ortaokul mezunlarının oranı yüksek; bilmiyorum cevabı verenler arasında da lise mezunlarının oranı yüksektir.

	Gelir					
	<1000 TL	1000-2000 TL	2000-4000 TL	4000-6000 TL	>6000 TL	Öğrenci
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
10	17 (%8,3)	26(%7,6)	16(%6,1)	10(%10)	4 (%4,2)	13 (%2,9)
20	29(%14,1)	27 (%7,9)	42 (%16)	12(%12)	4 (%4,2)	34 (%7,5)
30	8 (%3,9)	19 (%5,6)	6 (%2,3)	8 (%8)	6 (%6,3)	28 (%6,1)
40	18 (%8,8)	18 (%5,3)	4 (%1,5)	10(%10)	20(%21,1)	16 (%3,5)
50	4 (%2)	4 (%1,2)	12 (%4,6)	2 (%2)	12(%12,6)	16 (%3,5)
60	2 (%1)	4 (%1,2)	2 (%0,8)	4 (%4)	8 (%8,4)	14 (%3,1)
70 ve üzeri	20 (%9,8)	8 (%2,4)	4 (%1,5)	8 (%8)	4 (%4,2)	18 (%3,9)
Bilmiyorum	107(%52,2)	234(%68,8)	177(%67,3)	46(%46)	37(%38,9)	317(%69,5)

Tablo 33: “Ermeni soykırımı” kaç ülke parlamentosunda kanunlaştırılarak kabul edilmiştir?/gelir

Ermeni soykırımı” kaç dünya ülkesi parlamentosu tarafından kanunlaştırılarak kabul edilmiştir? Sorusuna verilen cevaplar gelir durumuna göre Tabloda görülmektedir.

	Cinsiyet		p
	Erkek	Kadın	
	n (%)	n (%)	
10	61 (%6,3)	25 (%5,1)	
20	106 (%11)	42 (%8,5)	
30	63 (%6,5)	12 (%2,4)	
40	64 (%6,6)	22 (%4,5)	
50	32 (%3,3)	18 (%3,6)	0,001**
60	28 (%2,9)	6 (%1,2)	
70 ve üzeri	50 (%5,2)	12 (%2,4)	
Bilmiyorum	561 (%58,1)	357 (%72,3)	

Ki-Kare test

** $p<0,01$

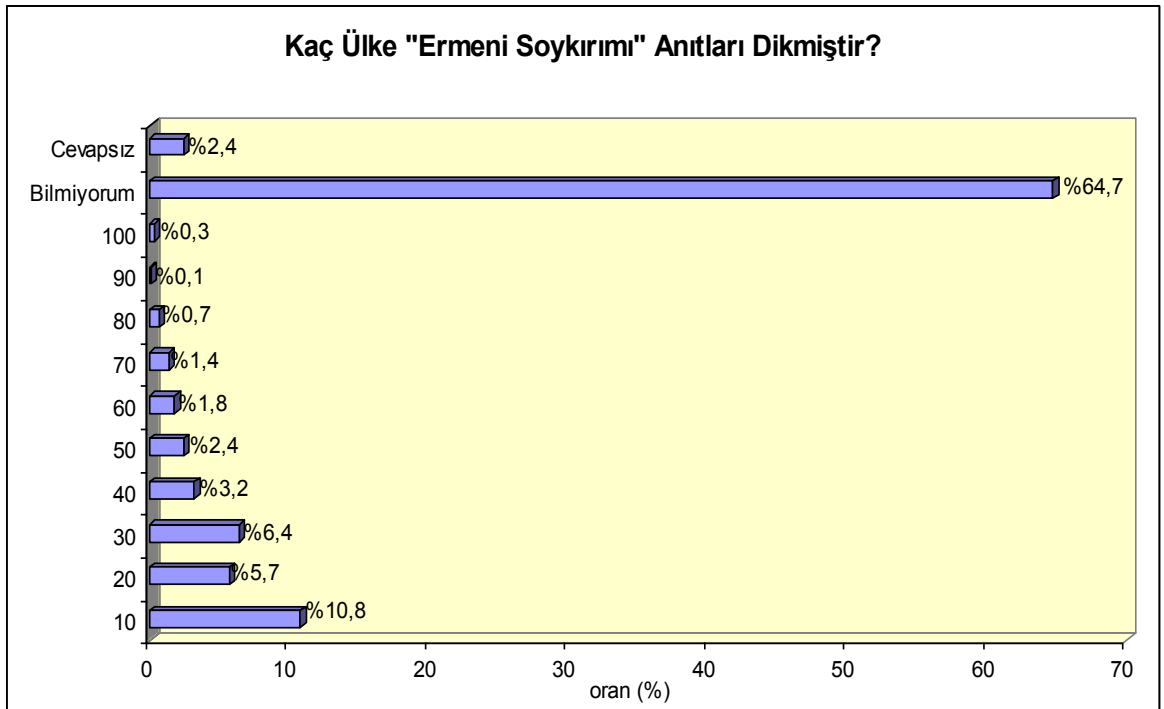
Tablo 34: “Ermeni Soykırımı” Kaç Ülke Parlamentosu Tarafından Kanunlaştırılarak Kabul Edilmiştir? sorusunun cinsiyetlere göre değerlendirmesi

“Ermeni soykırımı” kaç dünya ülkesi parlamentosu tarafından kanunlaştırılarak kabul edilmiştir? Sorusuna verilen cevaplar cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,01$). Erkeklerde bu sorunun cevabını bilmeyenlerin oranı kadınlardan yüksektir.

SORU 15: KAÇ ÜLKEDE “ERMENİ SOYKIRIMI” ANITLARI VARDIR?

	n	%
10	157	10,8
20	83	5,7
30	94	6,4
40	47	3,2
50	35	2,4
60	26	1,8
70	20	1,4
80	10	0,7
90	2	0,1
100	4	0,3
Bilmiyorum	944	64,7
Cevapsız	35	2,4

Tablo 35: Kaç ülke Ermeni soykırımı anıtları dikmiştir?

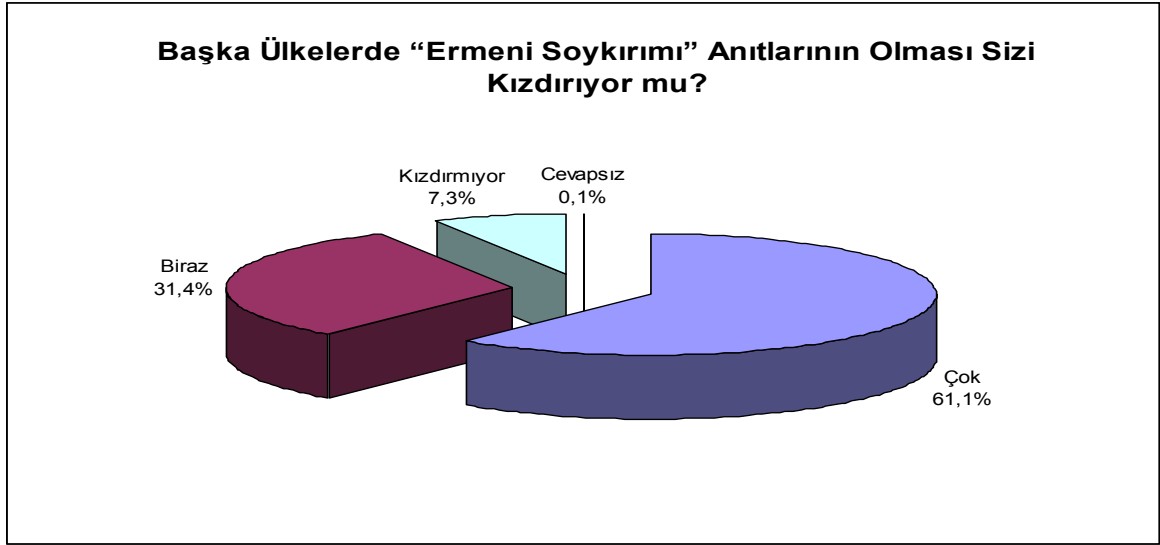

Şekil 20: Kaç ülke “Ermeni soykırımı” anıtları dikmiştir?

**SORU 16: BAŞKA ÜLKELERDEKİ “ERMENİ SOYKIRIMI ANITLARI”
SİZİ KIZDIRIYOR MU?**

		n	%
Başka ülkelerde “Ermeni soykırımı” anıtlarının olması sizi kızdırıyor mu?	Çok	892	61,1
	Biraz	458	31,4
	Kızdırmıyor	107	7,3
	Cevapsız	2	0,1

Tablo 36: Başka ülkelerde “Ermeni soykırımı” anıtlarının olması sizi kızdırıyor mu?

Şekil 21: Başka ülkelerdeki “Ermeni soykırımı” anıtları sizi kızdırıyor mu?

“Başka ülkelerde “Ermeni soykırımı” anıtlarının olması sizi kızdırıyor mu?” sorusuna katılımcıların %61,1’i (n=892) çok; %31,4’ü (n=458) biraz; %7,3’ü (n=107) kızdırmıyor cevabı vermişken; 2 katılımcı bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

ANKET SORUSU 17: TÜRKİYE ERMENİLERE GEÇMİŞTE TAZMİNAT ÖDEMİŞ MİDİR?

		n	%
Türkiye Ermenilere geçmişte tazminat ödemiş midir?	Evet	179	12,3
	Hayır	819	56,1
	Bilmiyorum	461	31,6

Tablo 37: Türkiye Ermenilere geçmişte tazminat ödemiş midir?

“Türkiye Ermenilere geçmişte tazminat ödemiş midir?” sorusuna katılımcıların %12,3’ü (n=179) evet; %56,12i (n=819) hayır; %31,6’sı (n=461) bilmiyorum cevabı vermiştir.

	Yaş					p
	18-24	25-30	30-40	40-50	50+	
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	
Evet	119 (%15,6)	16 (%8,9)	34 (%11,9)	8 (%5,6)	2 (%2,3)	
Hayır	430 (%56,2)	89 (%49,4)	160(%55,9)	88 (%62)	52 (%60,5)	0,001**
Bilmiyorum	216 (%28,2)	75 (%41,7)	92 (%32,2)	46 (%32,4)	32 (%37,2)	

Ki-Kare test   ****p<0,01**

**Tablo 38: Türkiye Ermenilere geçmişte tazminat ödemiş midir?
sorusunun yaşa göre değerlendirmesi**

Türkiye Ermenilere geçmişte tazminat ödemiş midir? Sorusuna verilen cevaplar yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir (p<0,01). Evet cevabı verenler arasında 18-24 yaş oranı yüksek; hayır cevabı verenler arasında 40-50 yaş oranı yüksek; bilmiyorum cevabı verenler arasında ise 25-30 yaş oranı yüksektir.

	Eğitim					p
	İlkokul	Ortaokul	Lise	Lisans	Lisansüstü	
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	
Evet	2 (%5)	7 (%6,7)	21 (%7,9)	141 (%14,8)	8 (%8,5)	
Hayır	20 (%50)	62 (%59)	142 (%53,6)	533 (%55,8)	62 (%66)	0,001**
Bilmiyorum	18 (%45)	36 (%34,3)	102 (%38,5)	281 (%29,4)	24 (%25,5)	

Ki-Kare test   ****p<0,01**

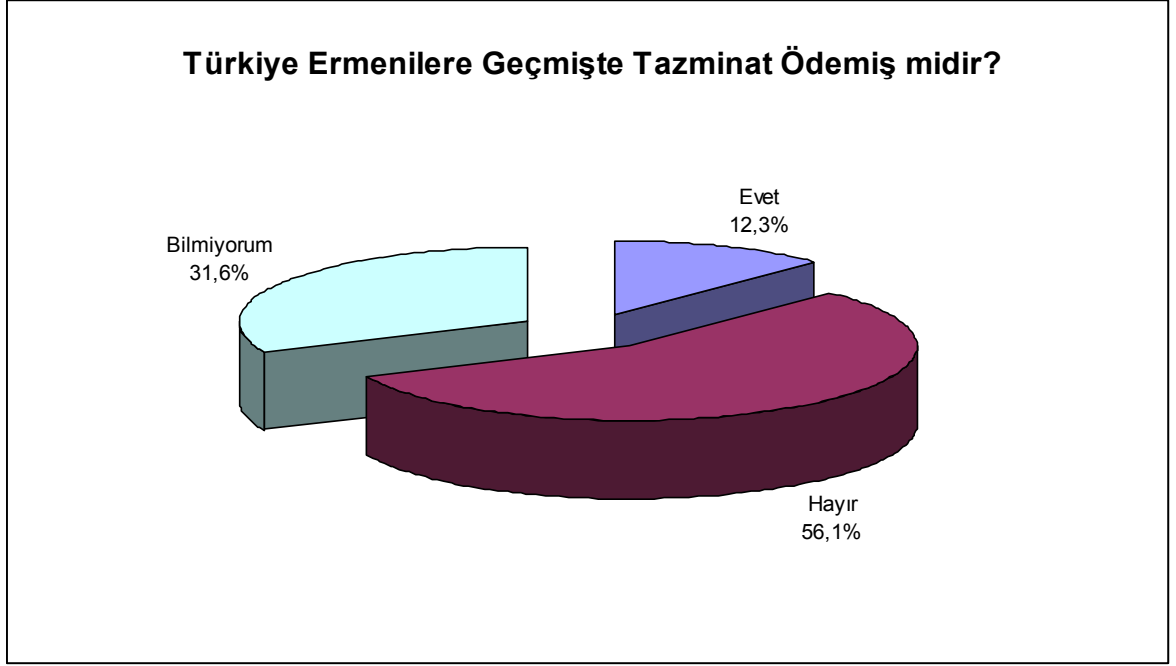
**Tablo 39: Türkiye Ermenilere geçmişte tazminat ödemiş midir;
sorusunun değişik eğitim gruplarınca cevaplandırılması**

Gelir Durumu	Türkiye Ermenilere geçmişte tazminat ödemiş midir			p
	Evet	Hayır	Bilmiyorum	
	n (%)	n (%)	n (%)	
<1000 TL	38 (%18,5)	104 (%50,7)	63 (%30,7)	
1000-2000 TL	23 (%6,8)	205 (%60,3)	112 (%32,9)	
2000-4000 TL	30 (%11,4)	139 (%52,9)	94 (%35,7)	
4000-6000 TL	14 (%14)	64 (%64)	22 (%22)	0,002**
>6000 TL	8 (%8,4)	57 (%60)	30 (%31,6)	
Öğrenci	66 (%14,5)	250 (%54,8)	140 (%30,7)	

Ki kare test   ****p<0,01**

**Tablo 40: Türkiye Ermenilere geçmişte tazminat ödemiş midir;
sorusunun değişik gelir gruplarınca cevaplandırılması**

Türkiye Ermenilere geçmişte tazminat ödemiş midir? Sorusuna verilen cevaplar gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,01$). Evet cevabı verenler arasında 1000 TL ve altında geliri olma oranı yüksek; hayır cevabı verenler arasında 4000-6000 TL geliri olma oranı yüksektir.

Şekil 22: Türkiye Ermenilere geçmişte tazminat ödemiş midir?

Türkiye Ermenilere geçmişte tazminat ödemiş midir? Sorusuna verilen cevaplar eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,01$). Evet cevabı verenler arasında lisans mezunlarının oranı yüksek; hayır cevabı verenler arasında lisansüstü mezunlarının oranı yüksek; bilmiyorum cevabı verenler arasında ise ilkokul mezunlarının oranı yüksektir.

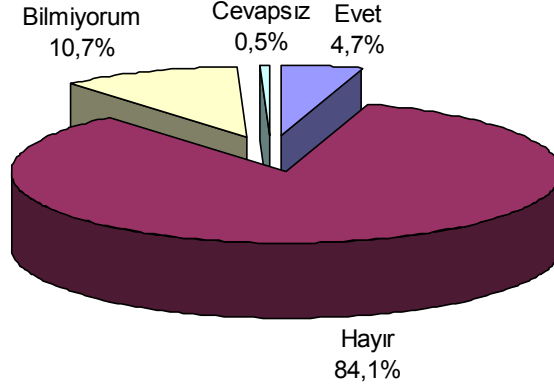
SORU 18: TÜRKİYE GELECEKTE ERMENİLER TAZMİNAT ÖDEMELİ MİDİR?

		n	%
Türkiye gelecekte Ermenilere soykırım tazminatları ödemeli midir?	Evet	68	4,7
	Hayır	1227	84,1
	Bilmiyorum	156	10,7
	Cevapsız	8	0,5

Tablo 41: Türkiye Ermenilere gelecekte tazminat ödemeli midir?

Türkiye Gelecekte "Ermenilere Soykırımı" Tazminatları Ödemeli midir?

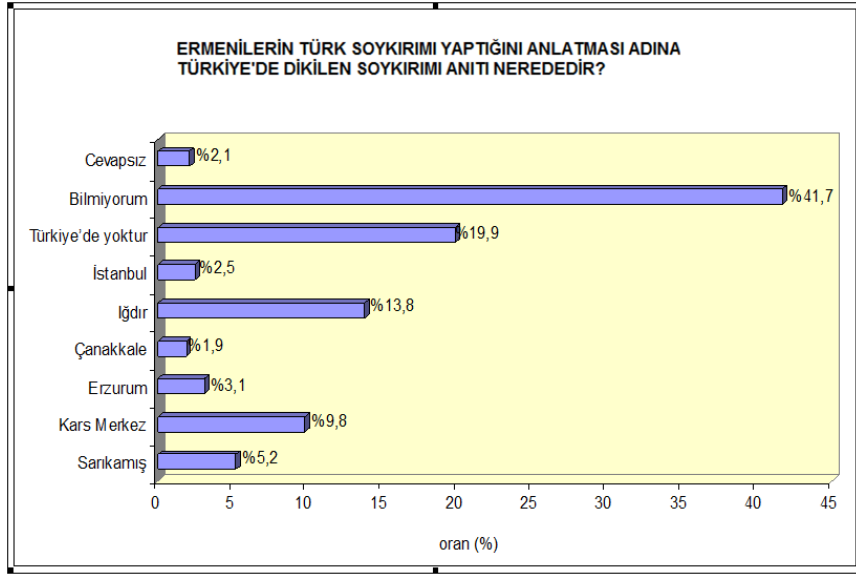
Şekil 23: Türkiye gelecekte Ermenilere “soykırımı” tazminatı ödemeli midir?

“Türkiye gelecekte Ermenilere soykırımı tazminatları ödemeli midir?” sorusuna katılımcıların %4,7’si (n=68) evet; %84,1’i (n=1227) hayır; %10,7’si (n=156) bilmiyorum cevabı vermişken; %0,52i (n=8) bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

SORU 19: ERMENİLERİN TÜRK SOYKIRIMI AYPTIĞINI ANLATMASI ADINA TÜRKİYE’DE DİKİLEN SOYKIRIMI ANITI NEREDEDİR?

	n	%	
Sarıkamış	76	5,2	
Kars Merkez	143	9,8	
Erzurum	45	3,1	
Çanakkale	27	1,9	
Ermenilerin Türk soykırımı yaptığını anlatması adına Türkiye’de dikilen Soykırımı anıtı nerededir?	İğdır	202	13,8
	İstanbul	36	2,5
	Türkiye’de yoktur	291	19,9
	Bilmiyorum	607	41,7
	Cevapsız	30	2,1

Tablo 42: Ermenilerin Türk soykırımı yaptığını anlatan Türkiye’de dikilen Soykırımı Anıtı nerededir?

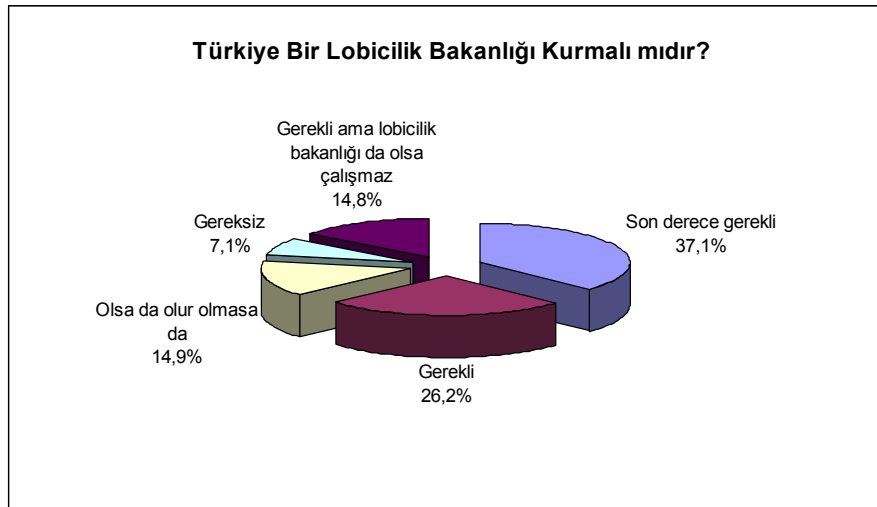

Şekil 24: “Ermenilerin Türk soykırımı yaptığını anlatan Türkiye’deki soykırımı anıtı nerededir?”

ANKET SORUSU 20: SİZCE TÜRKİYE BİR LOBİCİLİK BAKANLIĞI KURMALI MIDIR?

	n	%
Son derece gerekli	541	37,1
Gerekli	382	26,2
Olsa da olur olmasa da	217	14,9
Gereksiz	103	7,1
Gerekli ama lobcilik bakanlığı da olsa çalışmaz	216	14,8

Tablo 43: Sizce Türkiye bir Lobcilik Bakanlığı kurmalı mıdır?

Şekil 25: Türkiye’de bir lobcilik bakanlığı kurulmalı mıdır?

	Yaş					p
	18-24	25-30	30-40	40-50	50+	
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	
Çok gerekli	282 (%36,9)	65 (%36,1)	106(%37,1)	50 (%35,2)	38 (%44,2)	
Gerekli	210 (%27,5)	37 (%20,6)	68 (%23,8)	43 (%30,3)	24 (%27,9)	
Olsa da olur olmasa da	109 (%14,2)	43 (%23,9)	45 (%15,7)	18 (%12,7)	2 (%2,3)	0,024*
Gereksiz	50 (%6,5)	14 (%7,8)	20 (%7)	10 (%7)	9 (%10,5)	
Gerekli ama çalışmaz	114 (%14,9)	21 (%11,7)	47 (%16,4)	21 (%14,8)	13 (%15,1)	

Ki-Kare test * $p<0,05$

Tablo 44: Bir Lobcilik Bakanlığı kurmalı mıdır? sorusunun yaşa göre değerlendirmesi

Sizce Türkiye bir Lobcilik Bakanlığı kurmalı mıdır? Sorusuna verilen cevaplar yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Çok gerekli cevabı verenler arasında 18-24 yaş oranı yüksek; gerekli cevabı verenler arasında 40-50 yaş oranı yüksek; olsa da olur olmasa da cevabı verenler arasında 25-30 yaş oranı yüksek; gereksiz cevabı verenler arasında 50 yaş üzeri grubun oranı yüksek; gerekli ama çalışmaz cevabı verenler arasında 30-40 yaş oranı yüksektir.

	Eğitim					p
	İlkokul	Ortaokul	Lise	Lisans	Lisansüstü	
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	
Çok gerekli	18 (%45)	28 (%26,7)	102 (%38,5)	366 (%38,3)	27 (%28,7)	
Gerekli	12 (%30)	35 (%33,3)	58 (%21,9)	253 (%26,5)	24 (%25,5)	
Olsada olur olmasada	6 (%15)	19 (%18,1)	49 (%18,5)	130 (%13,6)	13 (%13,8)	0,002**
Gereksiz	2 (%5)	6 (%5,7)	18 (%6,8)	75 (%7,9)	2 (%2,1)	
Gerekli ama çalışmaz	2 (%5)	17 (%16,2)	38 (%14,3)	131 (%13,7)	28 (%29,8)	

Ki-Kare test ** $p<0,01$

Tablo 45: Sizce Türkiye bir Lobcilik Bakanlığı kurmalı mıdır; sorusunun eğitime göre değerlendirmesi

Sizce Türkiye bir Lobcilik Bakanlığı kurmalı mıdır? Sorusuna verilen cevaplar eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,01$). Çok gerekli ve gerekli cevaplarını verenler arasında ilkokul mezunlarının oranı yüksek; olsa da olur olmasa da cevabı verenler arasında lise mezunlarının oranı yüksek; gereksiz cevabı verenler arasında lisans mezunlarının oranı yüksek; gerekli ama çalışmaz cevabı verenler arasında lisansüstü mezunlarının oranı yüksektir.

	Cinsiyet		<i>p</i>
	Erkek	Kadın	
	n (%)	n (%)	
Evet	119 (%12,3)	60 (%12,1)	
Hayır	580 (%60,1)	239 (%48,4)	0,001**
Bilmiyorum	266 (%27,6)	195 (%39,5)	

Ki-Kare test   ** $p < 0,01$

Tablo 46: Bir Lobcilik Bakanlığı Kurmalı Mıdır? sorusunun cinsiyetlere göre değerlendirmesi

Sizce Türkiye bir Lobcilik Bakanlığı kurmalı mıdır? Sorusuna verilen cevaplar cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < 0,01$). Erkeklerde bu soruya hayır cevabı verenlerin oranı kadınlardan yüksekken, kadınlarda bu sorunun cevabını bilmeyenlerin oranı yüksektir.

İstatistiksel İncelemeler

İstatistiksel analizler için NCSS (Number Cruncher Statistical System) 2007&PASS (Power Analysis and Sample Size) 2008 Statistical Software (Utah, USA) programı kullanıldı. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metodların (Ortalama, Standart sapma, medyan, frekans, oran) yanısıra n verilerin karşılaştırılmasında Kruskal Wallis test ve farklılığa neden çıkan grubun tespitinde Mann Whitney U test kullanıldı. Niteliksel verilerin karşılaştırılmasında ise Ki-Kare testi kullanıldı. Anlamlılık $p < 0.05$ düzeyinde değerlendirildi.

ARAŞTIRMA SORULARININ CEVAPLARI HAKKINDA GÖZLEMLER VE SONUÇLAR:

Sözlerime öncelikle birçok deneğin anket sayfası kenarlarına yazdığı ve sizlerden bazılarının da aklına gelmiş olabilecek bir soruya cevap vermekle başlayayım:

“Ankette neden Ermeni soykırımı denildi ve neden sözde Ermeni soykırımı terimi kullanılmadı?”

Hatta bazı denekler anketleri doldururken “bu adam Ermeni reklamı mı yapıyor? gibi yaklaşımlarda bulundular.

Cevap kısaca şu ki, eğer “sözde” diyerek bu anket yapılıyor olsa idi, anketi dolduran kişi anketi hazırlayanların yaklaşımları hakkında “Ermeni soykırımını kabullenmeyenler” şeklinde bir önyargı sahibi olacaktı.

Belki “sözde” demeyerek yine de hakkımızda aksi yönde bir önyargı sunuldu ancak bu sorunun 3. bir sorulma yönetimi yoktu. Kanımca da “sözdesiz” sormak bize daha güvenilir sonuçlar sunmuş ve anketin sonuçları, “Ermeni soykırımını” kabul edenlere karşı daha çok savunulabilir hale getirmiştir.

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER: Bunları belirlerken deneklerin özellikleri şu şekilde gözlemlendi:

Yaş grupları

18-24	52,4
25-30	12,3
30-40	19,6
40-50	9,7
50 yaş üzeri	5,9

Eğitim seviyesi

İlkokul	2,7
Ortaokul	7,2
Lise	18,2
Lisans	65,5
Lisans üstü	6,4

Gelir durumu

1000TL altı	14,1
1000-2000 TL	23,3
2000-4000 TL	18,0
4000-6000 TL	6,9
6000 TL üzeri	6,5
Öğrenci	31,3

Cinsiyet

Kadın	33,9
Erkek	66,1

Meslek grupları

Akademisyen	1,7
Memur	6,0
Emekli	3,2
İşçi	11,8
Serbest/özel	24,0
Ev hanımı	4,5
Öğrenci	45,3

2. SORU: LOBİCİLİĞİN NE OLDUĞUNU BİLİYOR MUSUNUZ?

Cevaplardan görüleceği üzere lobiciğin ne olduğu bildiğini bildirenler sadece % 16.5, ancak aslını söylemek gerekirse, bu demek oluyor ki hemen hemen insanımızın %80'i lobiciliğin ne olduğunu bilmiyor.

Ankete katılan deneklerin eğitim durumlarına bakıldığında, %71.9'un lisans veya lisansüstü eğitim seviyesinde olduğunu görüyoruz. En azından genel kültür bağlamında lobiciliğin ne olduğunu bilmesi gereken bu kitleden alınan sonuçların manidar olduğunu izlemiyoruz. Sokaktaki bir ortalama Amerikalının bile bir ilim haline getirdiği ve erken yıllardan itibaren kültürünün bir parçası haline gelen lobicilik (ki Amerikalı bilir: hak istenmez, alınır ve almak için de tek istemek bir işe yaramaz, gruplaşmak gerekir, bunun için de örgütlenmek gerekir) konusunda ne kadar gerilerde olduğumuzu bu kere de gerçek rakamlar ve yüzdelerle görebiliyoruz.

Lobiciliğin aslında temelde bir örgütlenme işi olduğu, sivil toplumculuğun çok yaygın olmadığı ülkemizde henüz anlaşılmalı değil. Bu konuda yapılmış bir araştırma bulmadım ancak Türk toplumunun çok çok küçük bir yüzdesinin, belki de 100 binlerde 1 denilecek bir orandaki bir kesitinin, bir derneğe, sivil toplum kurumuna veya hayır kurumuna veya hatta okul aile birliği gibi kendileri için son derece önemli kurumlara üye olduklarını sanıyorum.

Bu soruya alınan cevapların aşağı yukarı tüm dağılımlarda da (yaş, gelir gurubu, eğitim gurubu ve cinsiyet) aynı olduklarını izlemiyoruz

3. SORU: MİLLET OLARAK LOBİCİLİKTEKİ BAŞARI ORANIMIZ NEDİR

Bundan iyisi olamaz/gurur verici	2,6
Çok iyi	3,8
İyi	5,8
Orta	27,4
Kötü	28,3
Çok kötü	12,2
Bundan kötüsü olamaz/ utanç verici	19,9

Bundan iyisi olamaz, çok iyi, iyi ve orta cevaplarının tümünü lobicimiz hakkında olumlu cevaplar olarak alacak olursak, deneklerin %60,4'ü lobiciliğimizin başarısına olumlu bakmadığı gibi yaklaşık %20 lobiciliğimizin utanç verici olduğunu düşünüyor.

4. SORU: LOBİCİLİĞİN TÜRKİYE'NİN AŞ-İŞ VE EKONOMİ PROBLEMLERİ İLGİSİ VAR MIDIR?

Avrupa Birliği'ne gelecek üyeliğimiz ile ilgili ve ona bağlı olarak yeni ekonomik gelişmelerin umutları, Amerika ile ticari ilişkilerimizde geçmişte yaşadığımız kotalar ve bu gibi sorunların yaratacağı istihdamla ilgili sonuçlar, herhalde toplumumuzun sadece % 57'si tarafından açıkça görülebilmektedir. Buna karşılık toplumun %39'u bu ilişkiyi algılamamaktadır.

Lobiciliğin ne olduğunu bilenler ve ne olduğunu bildiğini sanıp da tam olarak anlatamam diyenlerin % toplamı olan % 59.1 ile buradaki 56.4'lük 1'evet, lobicilik aş-ış ile ilgilidir diyenler arasında yaklaşık doğru bir orantı gözlemleniyor.

Bu sonuç da, bu anketin karşılaştırmalı sonuçlarından birinin anketin sonuçlarının güvenilir olduğu anlamına geliyor

5. SORU: TÜRKİYE'DE LOBİCLİKTEN SORUMLU OLANLARIN SIRALAMASI NEDİR?

Bu soruyu sorarken özellikle çok dağınık bir soru sorma yöntemi belirleyip, yani film endüstrisi, medya ve özel gibi normalde en son akla gelebilecek birimleri diğerleri ile karıştırdık.

Daha yukarıda görülen ve biraz karmaşık ve anlaşılması zor gibi görünen renk çizelgesini (Şekil 9) biraz açmak gerekirse, genel itibarı ile bakıldığında halkımızın lobiciliğin sorumlusu olarak devlet ve onun başındakilerde sorumluluk gördüğünü: ancak gerçekte, çok başarılı lobiciliklerin temel öğeleri olan, vatandaşın kendisi, bozulan politik ilişkilerin ilk kurbanı olan özel sektör ile ihracat ve ithalatın baş aktörü olan özel sektör ile, medya ve yine lobiciliğin, yani ikna sanatının en önemli uzvu olan film endüstrisi gibi olmazsa olmazların, asıl aktörlerin önemsenmediğini görüyoruz.

Lobiciliği bir ilim haline getirmiş Ermenilerin yaklaşımları ise, aksine, özel sektörü, sanatı ve onun resim, film, sinema, heykel, müzecilik gibi çalışmalarını ön plana çıkarır ve lobiciliği devletten bağımsız olarak yapan sivil toplum faaliyetleri ön plandadırlar.

Örneğin yakında Washington'da Beyaz Saray'dan 2 blok ötede açılacak olan ve açıldığı zaman Türkiye'nin konumunu çok daha zorlaştıracak olan Ermeni Soykırım Müzesi, 3 Ermeni zengininin bir gecede kendi aralarında topladıkları 7,5 milyon dolarla yola koyulmuştu. Buna benzer, Washington'daki bir müze için (örneğin: Anadolu Medeniyetleri Müzesi..) bir Türklük ve Türkiye girişimi adına Türk özel sektörü için benzer bir meblağın pek çok önemsenmeyecek bir miktar olduğunu sanmaktayız.

Özel sektörün, özellikle kendi gelecek menfaatlerini korumak adına, Türk lobiciliğinde şu ana kadar aktif rol almaması son derece düşündürücüdür. Bu konuyu da kitabımda uzun bir şekilde işlemiş ve Japon özel sektörünün Amerika'daki çalışma şekli ve yaptığı, ibret-i alem, lobicilik hakkında Türk özel sektörüne örnek olması gereken çalışmaları sıralamıştık.

6. SORU: YURT DIŞINDA YAŞAYAN TÜRKLERİN LOBİCİLİK BAŞARI DÜZEYİ NEDİR?

Şüphesizdir ki, başarılı bir lobicilik adına devlet ve özel sektöre ne kadar görev düşüyorsa, bir o kadar görev de yurt dışında yaşana Türkler ve onların kurdukları kurum ve derneklere düşmektedir.

Genel hatları ile bakıldığında, "hareketsiz" yani "hiçbir iş yapmıyor" cevabı %38,8 ile birinci sırada. Yine yaklaşık bir o kadar kişi " evet çalışıyor ancak başarısız derken, tümde olumsuz olarak bakış yüzesi ise kocaman bir %87'dir.

7. SORU: TÜRK DIŞ POLİTİKASININ PROBLEMLİ KONULARI (TARİHİ VE GÜNCEL) OKULLARDA ÖĞRETİLMELİ MİDİR?

Hemen her konuda olduğu gibi tarihi ve güncel dış politika sorunlarımızın okullarda öğretilmesine önemli bir gözle bakılmaktadır.

8. SORU: SİZE TÜRKLER "ERMENİ SOYKIRIMI" YAPMIŞ MIDIR?

Toplam cevapların %11' evet, %77,5'i hayır, %10 kadarı "fikir sahibi değilim", % .05 kadar da "cevapsız" şeklinde çıkmıştır.

Bu cevaplar yaş gruplarına göre irdelendiğinde, tüm yaş guruplarının cevapları yüzdeler olarak birbirine çok yakındır. (Tablo: 13) Evet diyen tüm yaş gurupları yaklaşık %10, hayır diyen tüm yaş gurupları yaklaşık % 75, "fikir sahibi değilim" diyenler yaklaşık %10 civarındadır.

Bu cevaplar eğitim durumuna göre irdelendiğinde, evet diyen ilkokul öğrenimliler %20'den başlayıp, ortaokulda %11'e düşmekte, lisede % 9,4, lisans %11,3 olup, lisansüstü öğrenimlilerde %6,4'e düşmektedir. Hayır diyenler, ilkokul %50, ortaokul %68, lise % 70,9, lisans %82 ve lisansüstü öğrenimlilerde %72,3 olmuştur.

Evet cevabı veren ilkokul mezunu oranının ortalamadan yüksek olması doğru çıkarılmış bir sonuç olabilir. Ancak ulaşılan ilkokul mezunu sayılarının yine ortalama sayılardan çok az olması da bu bulguyu saptırması olabilir.

Bu cevapların gelir guruplarına göre irdelenmesi, evet diyenler 1000TL gelirin altı %20,5, 1000-200 TL geliri olanlar %11,2, 2000-4000 TL %13,7, 4000-6000TL %23, 6000TL üzerinde geliri olanlar % 16,8, öğrenciler % 1,8 iken, hayır diyenler: 1000TL gelir altı %58,5, 1000-2000 TL %73, 2000-4000TL %74,5, 4000-6000 TL %75, 6000TL üzeri geliri olanlar %74,7, öğrenciler %91,7 olmuştur

Cinsiyete göre ise, erkeklerden evet soykırımı olmuştur diyenler % 12,1, kadınlardan evet diyenler %9,3 hayır soykırımı olmamıştır diyenler erkeklerde % 77,7, kadınlarda % 77,1 olmuş, hayır diyen kadın sayısının bu etapta düşmesi, erkeklere nazaran (%10,2) daha çok kadının kararsız olduğunu bildirmesinden kaynaklanmıştır (%13,6).

9. SORU: “ERMENİ SOYKIRIMI” İLE İLGİLİ BİLGİ EDİNMEK İÇİN KULLANDIĞINIZ KAYNAKLAR

Anket veren deneklerin %28,2 si bu konuda kitap okuduklarını (niteliğini ve niceliğini bilmiyoruz), %27,2 si internetten bilgi sahibi olduğunu bildirmektedir. Bu cevaplar, başta sorulan “lobiciliğin be olduğunu biliyor musunuz” soruna olumlu ve yarı olumlu cevap oranına da yakın görünüyor. Bu orak bu soruda 59,1 iken “Ermeni soykırımı” hakkında bir şekilde bilgi sahibi olanların yüzdesi %55,4'tür.

Bu soruya %14, hayır hiçbir şey bilmiyorum derken, %1,5 soruyu cevapsız bırakmıştır.

Bu cevaplar yaşa ve eğitim seviyesine göre irdelendiğinde, her gurubunun en büyük bölümlerinin internetten ve televizyondan bilgi edindikleri izlenmiş oldukları, gelir gurupların göre bakıldığında en çok 6000TL üzerinde olanların kitap okudukları (%47,4) ve cinsiyete göre bakıldığında da ana bilgi kaynaklarının televizyon ve internet olduğu gözlemlenmiştir.

Ermeni soykırımı hakkında kitaplardan, internetten ve televizyondan fikir sahibi olduğunu belirtenlerin oranı %84,5 olmasına rağmen “soykırımın” 100. yıldönümünü bilenlerin oranları %31,6'da, “Ermenilere göre Türkler kaç Ermeni öldürmüştür sorusuna doğru yanıt verenler %18,6'da kalmış, “Ermeni soykırımı” kaç ülke parlamentosunda tanınmıştır sorusunun cevabına “bilmiyorum” diyenler %62,9, “Kaç ülke Ermeni soykırımı anıtı dikmiştir” sorusuna “bilmiyorum” diyenler %64,7” olarak belirlenmiştir

10. SORU: “ERMENİ SOYKIRIMI” HAKKINDA BİLGİ SAHİBİ DEĞİLSENİZ NEDEN?

Hatayı eğitim sistemimizde bulanların oranı % 31,4 olup, konu üzerinde çalışan kurumların yetersiz bilgilendirme etkinlikleri %31,4, ilgi duyuyorum ancak yaşam şartlarım el vermiyor diyenler %22,5 ve bu konu beni ilgilendirmiyor diyenler % 13,7 olmuştur.

Konu üzerinde çalışan kurumların ne oldukları açıklanmamakla beraber, özellikle düşünce kurumları, dernekler ve internet üzerinden bilgi sağlayan kurumları oldukları düşünülebilir.

11. SORU: ERMENİLERE GÖRE “ERMENİ SOYKIRIMININ” 100 YILDÖNÜMÜ NE ZAMANDIR?

Doğru olan 2015 yılını bilenler sadece %31,6 dır. Bu da tabii demek oluyor ki, Ermeniler harıl harıl 2015'e yönelik devasa plan ve projeleri üzerinde çalışmakta iken insanımızın yaklaşık %70'i, yani her 10 yetiştikenden 7'si korkunç bir şekilde bu konudan bihaberdir.

Hatta daha vahimi, %70 kadar insanın bu tarihi bilmemesinin de ötesinde, % 14 bunu 2005'te oldu bitti biliyor ve bir kısmı da 2023 veya 2029 gibi tarihleri benimsiyorlar. Dolayısı ile, bir kez daha, 2015'te "bu başımıza nereden geldi" diyerek birbirimizin yüzüne bakıp, yüzlerce televizyon programı yayıp, yine birbirimizle Türk-Türk'e konuşmaya devam edeceğiz.

Bu soruya verilen cevaplarda 2012 ve 2005 olarak cevap veren %38'lik kesimin örneğin, 1. Dünya Savaşı tarihleri hakkında da bilgi sahibi olmadıkları ve ayrıca 18-24 yaş arasındaki gençlerin tarih bilgilerinin ne kadar zayıf olduğu yorumu da yapılabilir.

12. SORU ERMENİLERE GÖRE TÜRKLER "ERMENİ SOYKIRIMINDA" KAÇ ERMENİ ÖLDÜRMÜŞTÜR?

Son yıllarda Ermenilerin belirttikleri 1,5 milyon sayısını bilenler % 18,2'dir. Bir başka değişler insanımızın yaklaşık %80'i atalarımızın kaç insanın canını kasten aldığı konusundaki iddialarından habersizdir.

Daha da vahimi, % 8,9 oranında denek 5 milyon insanın canının alınma iddialarından, %14,9 denek 10 milyon insanın canının alınma iddialarından bahsedebilmektedirler.

Anket dolduranlar arasında, en çok elle kenara köşeye yazılar yazılarak cevap verine bu soruya gelen düşünceler olmuştur:

Soru: "Ermenilere göre kaç Ermeni öldürdük? 500 bin? 1,5 milyon? 5 milyon ?, 10 milyon?"

Cevap: "Yok yani, 50 milyon!!!!"

Cevap: "Soykırımı olmadığı için yıldönümü yoktur."

Cevap: "Onların bizimkileri öldürdüğünden daha az."

Cevap: "Olmayan bir şey hakkında neden bilgi sahibi olayım?"

Cevap: "Buna cevap verenler yalakadır, yalakalık para ile değil"

13. SORU: TÜRKLERE GÖRE "ERMENİ SOYKIRIMINA" ATFEDİLEN YILLARDA TÜRK VE MÜSLÜMAN NÜFUS KAYBI NE KADARDIR? (Katliam, açlık, kıtlık, hastalık)

Amerikalı tarihçi Justin McCarth'nin verdiği 600, 000 rakamından yola çıkarak, bu rakamı bilenlerin oranı % 13,3 olmuştur.

Bu soruya %47, 6 bilmiyorum demiş, bir kısım insan çeşitli başka tahminlerde bulunmuş ve eğitim sistemimizdeki eksiklikleri bir kez daha sergilemiştir.

14. SORU: "ERMENİ SOYKIRIMI" KAÇ ÜLKE PARLAMENTOSUNDA KANUNLAŞTIRILARAK KABUL EDİLMİŞTİR.

Anket sırasında en çok bilinmeyen 2 sorudan biri %63,2 ile bu olmuş ve doğru olan 22 ülke cevabına yaklaşacak olan 2 cevap (20 ve ya 30) sayısına yakın belirtide bulunanların %si 15.2 olmuştur. Bu da hesaba alındığında cevabı bilmeme oranı % 84.8'dir.

15. SORU: KAÇ ÜLKEDE "ERMENİ SOYKIRIMI" ANITLARI VARDIR?

Anket sırasında en çok bilinmeyen 2. soru bu olmuş ve 30 ülke cevabını sadece %6,4 katılımcı bilmiştir.

Son günlerde gündeme gelen Cenevre ve İran'da da "Ermeni soykırımı" anıtları yapılması haberleri, bu nedenle çok yadırganmamalı ve yoğun Türkiye gündeminde ne kadar zaman yer alabileceği merakla beklenmelidir.

16. SORU: BAŞKA ÜLKELERDEKİ SOYKIRIMI ANITLARI SİZİ KIZDIRIYOR MU?

Bu soruya “çok” diyerek cevap verenler % 61,1, “biraz” diyenler %31,4 yani yaklaşık üçte bir, ve “kızdırmıyor” diyenler %7,3 olmuştur.

17. SORU: TÜRKİYE GEÇMİŞTE ERMENİLERE SOYKIRIM TAZMİNATI ÖDEMİŞ MİDİR?

Evet diyerek doğru cevap verenler %12,3, hayır diyenler 56,1, bilmiyorum diyenler %31,6!

Evet Türkiye Ermenilere soykırım tazminatı ödemiştir. Bir Türk şirketi olan OYAK 2007 yılında, ortaklıktan evvel Ermenilere tazminat ödeme sözü veren Fransız AXA ile beraber Ermenilere 14 milyon Frank ödemiştir. Milli sermaye parasının Türkiye parası olması nedeni ile Türkiye Ermenilere tazminat ödemiştir. Günümüze kadar da OYAK tüm ısrarlara rağmen bu konuda aksine bir bildirimde bulunmamıştır.

18. SORU: TÜRKİYE GELECEKTE ERMENİLERE SOYKIRIMI TAZMİNATI ÖDEMELİ MİDİR?

Evet: %4,7, hayır: %84,1, bilmiyorum: %10,7, cevapsız: %.05

19. SORU: ERMENİLERİN TÜRK SOYKIRIMI YAPTIĞINI ANLATMASI ADINA TÜRKİYE’DE DİKİLEN SOYKIRIMI ANITI NEREDEDİR?

İstanbul, Çanakkale, Erzurum, Kars, Sarıkamış gibi cevaplar toplam % 22,5 olmuş, bilmiyorum diyenler %41,7 olup böyle bir anıtın Iğdır’daki varlığından haberdarlar %13,8 olmuş, yaklaşık %20 de Türkiye’de böyle bir anıt yoktur demiştir.

20. SORU: SİZCE TÜRKİYE BİR LOBİCİLİK BAKANLIĞI KURMALI MIDIR?

Son derece gerekli:	% 37,1
Gerekli:	% 26,2
Olsa da olur olmasa da:	% 14,9
Gereksiz:	% 7,1
Gerekli ama olsa da çalışmaz:	% 14,8

Genel sonuç olarak bilinçli veya bilgili insanlarımızın kitap okuduklarını, lobicilik düzeyimizi iyi görmediklerini bildirmelerine rağmen, özel sektörün lobicilikte oymaması gereken rolü pek fark etmediğini, Müslüman ve Türk toplumdan kaçının öldüğünü bilmediğini, dünyadaki Ermeni soykırımı anıtlarından, dünya parlamentolarında çıkarılan Ermeni soykırımı kanunlarından pek haberdar olmadığını, Iğdır’da bir soykırımı anıtımız olduğunu bilmediklerini, Türkiye’nin şimdilik bir tek OYAK aracılığı ve onun AXA ortaklığı nedeni ile Ermenilere soykırım tazminatı ödemediğini bilmediğini görüyoruz.

Ayrıca, üniversite içinde bu tip araştırmalar şunu da ortaya koymuştur:

Fırsat verildiği takdirde, gerekli yaklaşım gerekli bir donanım ve şevkle verildiği takdirde Türk gençleri milli meselelere karşı olağanüstü duyarlı bir hale gelebilmekte, bu amaçla bilimsel ve mantıklı analizler ortaya koyabilmekte ve tüm bunların da ötesinde ve geleneksel tahminin aksine son derece çalışkan ve üretici olabilmektedir. Türk milletinin içinde, Türk gençleri, tüm enerjileri ile uyuyan bir aslan olarak beklemektedir. Bundan sonrası, kendilerini yönlendirmekle sorumlu devlete, devlet büyüklerine ve biz eğitimcilere bağlıdır. Gençlerimiz bizim aynamızdır. Ayna boş ise suç bizimdir.

Bundan sonrasını, ankete yardımda bulunan bilinçli öğrencilerden, Türk gençlerinden birinin, Burak Özel’in yorumlarını direkt olarak ileterek sunmak istiyorum.

“Uluslar arası sahnede birçok sorunu olan Türkiye lobicilik alanında çok geride kalmıştır. Ermenilerin Kıbrıs Rumlarının ve özellikle Avrupa ülkelerinde yıllardır aktif çalışmalar yapan PKK benzeri terör örgütlerinin yaptıkları yanında Türkiye olarak çok pasif kalmış durumdayız. Her ihalenin, her sorunun Türkiye üzerine bir çamur gibi atılması lobicilik alanında yapılan faaliyetlerle ortadan kaldırılabılır. Fakat gençlerin bile bu denli habersiz ve ilgisiz olduğu bu alanda başarılı olmak hayalden öteye geçemeyecektir.

Türkiye'nin lobicilik faaliyetlerini başarısız bulanların toplam oranı %80'lrede iken, hala bu konunun üzerinde gidilmemesi Türkiye'nin bu konuda başarısın olmasından daha da utanç verici bir durumdur.

Ankete katılanlar film endüstrisi ve medyaya, lobicilik alanındaki sorumlulukları açısından en son sırada yer vermiştir. Fakat benim görüşüme göre film endüstrisi ve medya insanların akıllarında yer etmek için en önemli yollardan biridir. İnsanların evlerine kadar girebilecek en basit yol bu sektörlerden geçer. Örneğin Nazilerin Yahudilere karşı uyguladığı soykırımı hakkında birçok film vardır ve milyonlarca kişi tarafından izlenmiştir. En güzel propaganda yolu buradan geçmektedir. Türkler aleyhine çekilmiş Gece Yarısı Ekspresi filmi yıllarca Türklerin üzerinde kara bir leke gibi kalmıştır ve silinememiştir. Bunlara verilebilecek en güzel cevap yine aynı yolla olmalıdır. İnsanların hatıralarında yer edecek ve izler bırakacak filmler ve etkinliklerle durumumuz düzeltilir. Eğer bunların çok fazla kişiye ulaşması isteniyorsa, kullanılacak mekanlar ve özellikle rol alacak kişiler toplumun ve yabancıların ilgisini çekecek şekilde seçilmelidir ki popülaritesi olan bu kişiler yapılan filmi çekici kılsın.

Sözde Ermeni soykırımı ile ilgili bilgi olmamasının açıklamasına gelindiğinde %32,4'lük bir oranla “eğitim sisteminin yetersizliği” cevabı verilmektedir. Bu sonuçtan yola çıkarsak, Türk eğitim sistemi üzerinde değişiklikler yapılması gereği açıkça görülmektedir. Yalnızca 100 yıl öncesi değil, hiç olmazsa 1950 ve sonrası da müfredata dahil edilmeli, Türk gençleri ve Türk öğrencileri çevrelerinde ilan biteni daha iyi irdeleyebilmeli ve daha duyarlı hale getirilmelidir”